דער קענעדער איד

THE ISRAELITE — Canadian Jewish Weekly — 796 Main Street.

Vol. III. No. 23. Winnipeg, Thursday, July 25th, 1912.

וויניפעג, דאנערשטאג, י"א אב, תרע"ב.

נעקסטען זונטאג צו דער תלמוד תורה.

אין שטאדט גרייט מען זיך גאנץ שטארק צו דעם יום טוב וואס עס וועט פייערען דאס אידישע וויניפעג נעקסטען זונטאג דעם 28טען דזשולייי האלב נאך איינס ביי טאג. מיט וועמען איהר זאלט ניט רעדען, וועמען איהר זאלט ניט בעגעגנען, קומט מען מיט אייך באלד ארויף אויף א שמועס מכח דער גרויסער צערעמאני וואס וועט נעקסטען זונטאג געפראוועט ווערען ביים לעגען דעם קארנער שטיין פון דער נייער תלמוד תורה אין קארנער פלארא עוו. און טשארלס סטריט.

און עס איז טאקע ניט מעהר ווי רעכט אז נעקסטען זונטאג זאל דאס פלאץ זיין ענג פון ארויפצונעהמען אלע אנוועזענדע ביי דער צערעמאני און אז אין דאס פייערונג פון דאס לעגען די קארנער שטיינער זאלען אנטהייל נעהמען אלע וויניפעגער אידען וועלכע האבען איינגעזעהן דאס נויטווענדיגקייט פון א נייער געדוימער און שעהנער תלמוד תורה.

אין דער צערעמאני וועלען אנטהייל נעהמען דער רב רבי י. י. כהנאוויטש, דער פרעזידענט ה' ר. ס. ראבינסאן און כמעט אלע היגע בעוואוסטע רעדנער.

אום די צערעמאני זאל זיין מעהר יום טוב'דיג, איז בעשטעלט געווארען א פראכטפאלער ארקעסטער מיוזיק. די קינדער, שילער פון דער תלמוד תורה, וועלען מיט גרויס פאראד מאר־שירען פון דער אלטער צו דער נייער תלמוד תורה.

דער אקשען פאר די קארנער שטיי־נער וועט געפיהרט ווערען פון די פרא־מינענטסטע בעלי בתים.

מיט איין ווארט: נעקסטער זונטאג, 28טער דזשולייי, וועט זיין א וויכטיגער טאג אין דאס לעבען פון די היגע אידען און יעדער איד וואס ווינשט צו זעהן די תלמוד תורה וואס שנעלער אויפגע־בויעט, מוז אנוועזענד זיין.

די ציינג גאנץ און דער וואלף זאט.

דער נייער קאמישיאנער פון דער מאניטאבא גאווערמענט טעלעפאן מר. י. ל. בארי איז זייט איבער א וואך זינט ער איז געקומען קיין וויניפעג, פערנו־מיט דער פראגע: ווי מאכט מען אויס מיט די טעלעפאן רייטס אזוי, אז אי די ציגע זאל זיין גאנץ און דער וואלף זאל זיין זאט, ד. ה. ווי אזוי זאל מען טאקע אין וויניפעג דארפען צאהלען פאר טע־לעפאן מעהר ווי אין גאנץ קענעדא, אי די בעפעלקערונג זאל דאך ניט "קיקען" און זאל עס צונעהמען באהבה. ווי עס ווערט געמעלדעט, איז ער ענדליך גע־פאלען אויף א שכל און לויט זיין פלאן וועט מען קיין עקסטרא ניט רעכענען פאר יעדען קלונג, דערפאר אבער וועלען די רייטס אויף טעלעפאן אין ביז־נעס פלעצער קאסטען 60 דאלאר א יאהר (מיט 10 דאלאר מעהר ווי בע־פאר) און אין וואהנונגען — 30 דאלאר יעהרליך (מיט 5 דאלאר מעהר). מילא, דאס וועט שוין זיין צו דערליידען, אבער דער פלאן דארף ערשט אנגענו־מען ווערען ביי דער גאווערמענט.

דער „איד" מאכט דזשאב פרינטינג

פאר א אידישע וואַרד אין דזשענעראל האספיטאל.

איינינע היגע פראמינענטע פרויען זאמלען יעצט געלד אויף צו אפשטע־לען אין דזשענעראל האספיטאל א שטענדיגע רום פון 6 בעטען פאר אי־דישע קראנקע, וועלכע וועלען אויך בעדיענט ווערען פון אידישע נורסעס. צו דיזען צוועק דארף מען א קאפיטאל פון 25 טויזענד דאלאר. אזוי ווי דיזע סומע צו געבען באלד איז ניט מעגליך, האבען דערום די פרויען געקראגען די פריווילעגיע אויסצאהלען דיזע סומע אין 5 יאהר צו 5 טויזענד דאלאר יעהר־ליך. די רום וועט פאר די 25 טויזענד דאלאר בלייבען א אידישע אויף שטענ־דיג, כל זמן עס וועט שטעהן דער דזשענעראל האספיטאל. וועגען מעה־רערע איינצעלהייטען שעלען מיר פי־לייכט קענען מיטטהיילען אין דעם נעקסטען נומער.

דיוק בעקומט א מתנה פון שטאדט.

מיט דעם זעלבען כבוד און גלאנץ ווי דער קבלת פנים איז אויך געווען דאס ארויסבעגלייטען דעם דיוק אף קאנאוט לעצטען דאנערשטאג אבענד. די שטאדט האט איהם פרעזענטירט מיט א פיראמידע, געמאכט פון מאסיווען זילבער, אויף וועלכער עס געפינט זיך די היסטאריע פון דער וועסט אילוס־טרירט דורך קונציגע גראווירונגען. די פיראמידע איז בעציהרט מיט די קאוטס אף ארמס פון מאניטאבא, סאסקאטשע־וואן, אלבערטא און בריטיש קאלומביא און פערענדיגט זיך מיט דער עמבלעמא פון קענעדא. אויסער דעם ווערט אויך פערפערטיגט א פרעכטיגער אלבאם פון פאטאגראפיעס וועלכע וועלען פארשטעלען יעדען מאמענט פון זיין בעזוך אין וויניפעג.

מר. מ. דזשיקאב איז מודיע צו אלע זיינע פריינד און פאטראנען פון קאהר אז ער האט דעם יאהר דעם שענסטען האל אין וויניפעג פאר ימים נוראים און דאס איך צוזאמענגעשטעלט א גרויס־ארטיגען כאהר וועלכער איבערטרעפט די פאריגע כאהרס. דאס בילד פון דעם כאהר און די איינצעלהייטען וועלען די לעזער געפינען נעקסטע וואך אין די אנאנסען.

דער סטרייק פון די היגע קארפענטערס

שוין פיער וואכען אז אין וויניפעג געהט אן א סטרייק פון קארפענטערס, וועמענס פאדערונגען עס זיינען: 50 סענט אן ארבייטס שטונדע (אנשטאט 45), 50 שטונדען ארבייט אין וואך און שבת נאך האלבען טאג פריי.

לויט דעם לעצטען נומער "די וואיס" האבען שוין 118 ארבייטער זיך צוריק געשטעלט ארבייטען לויט די פאדע־רונגען פון די סטרייקערס.

אין אלגעמיין איז ווי מען גיט איבער די לאגע פון די אידישע קארפענטערס פיעל טרויעריגער איידער די קריסט־ליכע. ווערענד די לעצטע האבען ביז איצט געקראגען 45 סענט א שטונדע, האבען די אידישע קארפענטערס בע־קומען 30 און ווען גאר גוט 35 סענט א שטונדע און ווען א אידישער קארפענ־טער, מעג זיין דער בעסטער פאכמאן, נור ער איז "גרין" אין לאנד, איז מען איהם גאר אבגעקומען מיט 20—25 סענט און אמאל נאך וועניגער. אויסער דעם זיינען די שבירות אליין זעהר ניט רעגעלמעסיג ביי די אידישע באסעס. יעצט אבער א דאנק דעם סטרייק וואו די אידישע און קריסטליכע ארבייטער פיהרען אן בייגאנד דעם קאמפף וועלען די אידישע ארבייטער אויך געהאלפען ווערען און די אידישע באסעס וועלען מוזען בעהאנדלען זייערע אידישע אר־בייטער לויט די אויבענדערמאהנטע פאדערונגען.

יאזעף טהאמאשעווסקי אין וויניפעג.

שבת אבענד דעם 27טען דזשולייי וועט אין קווינס טהעאטער געגעבען ווערען אן ערשטע קלאסע וואדעוויל פארשטעלונג פון מר. יאזעף טהאמא־שעווסקי מיט דער מיטווירקונג פון מיס סערא פילער, מר. פאגעלנעסט און מר. נוסבוים. אנפאנג דער פארשטעלונג 8.30 שארפ.

דער שניידער סטרייק אין מאנטריאל

שוין 6—7 וואכען זיינען פערלאפען. איינינע באסעס האבען געסעטעלט, די איבעריגע אבער האלטען זיך נאך פעסט אין זייער עקשנות. זעהענדיג די האל־טונג פון די באסעס און זייערע אויפ־פיהרונגען אין דער צייט פון סטרייק איז די גאנצע בעפעלקערונג אין מאנ־טרעאל אין סימפאטהי מיט די סטריי־קערס. עס קומען אן פיעלע בייסטייע־רונגען, אבער עס איז גאר ניט משמע, די סטרייקערס זיינען נאך אין א זעהר גרויסער צאהל. הילף איז נויטיג!

בעקינג פודער שעדליך.

"פרויען, בענוצט בעקינג פודער אזוי וועניג ווי איהר קענט נור!" — דאס איז די איינציגע עצה וואס מיר קענען און מוזען אייך געבען.

אין אטאווא ווערט יעצט געמאכט א כעמישער אנאליז פון די בעקינג פוי־דערס און 25 פראצענט פון זיי, האט זיך ארויסגעשטעלט, ענטהאלטען פער־דארבענע שטאפען.

וויטער רעסיפראסיטי.

פרעזידענט טאפט וועלענדיג שעדי־גען זיין געגנער טהעאדאר רוזוועלט, הויבט וויטער אמאל אויף די פראגע פון רעסיפראסיטי. דער אבזיכט פון טאפט'ען איז יעצט ארונטערצונעהמען דאס רעסיפראסיטי געזעץ פון די ביכער פון יונייטעד סטייטס אזוי, אז מען זאל איהם ניט קענען שטעכען די אויגען מיט דיזען געזעץ אין די פארמינג דיס־טריקטס פון לאנד וועלכע זיינען געווען געגען דעם.

קאפיטאן סמיטה לעבט?

לויט א טעלעגראם אין דער "טריביון" פון באלטימאר, האט א שיף דיענער וואס איז געווען צוזאמען מיט דעם דערטרונקענעם קאפיטאן סמיטה (אויף דער "טיטאניק") געזעהן פאריגע וואך דעם קאפיטאן און זאגאר איהם בע־גלייט צו דער באהן וואו סמיטה האט געקויפט א טיקעט קיין וואשינגטאן. פעטער פריאל וועלכער האט בעגלייט דעם קאפיטאן פון דער "טיטאניק" זאגט אז יעצט איז סמיטה א נעשייוועטער, האט מורא פאר דער וועלט און איז אהן א דזשאב.

דער באנקעט לכבוד דעם דעלעגאט צום ציוניסטישען קאנווענשאן מר. א. אסאווסקי און דאס אפגעבען דעם בע־ריכט איז אפגעלעגט געווארען צוליעב דער צערעמאני פון דער תלמוד תורה וואס וועט געפראוועט ווערען נעקסטען זונטאג.

דער טעלעפאן נומער פון "איד" איז סט. דזשאהן 2213

ערשטער אידישער ריעל עסטייט אפיס אין דער נארד ענד.

ווער עס האט הייזער אדער לאטס צו פערקויפען, אדער ווער עס וויל קויפען; ווער עס וויל בייטען לאטס פאר הייזער אדער פארמס, זאל זיך ווענדען צו

ב. ראבינסאן און זאהן

אין 292 1-2 סעלקירק עווענױ — פהאן סט. דזשאן 2445

נעמען אן הייזער צו פערענטען און רענטען. שבת געשלאסען, זונטאג אפען

רעזידענס 539 פריטשארד עווענױ — פהאן סט. דזשאן 737

850

קאנטראקטארס און בילדערס.

אונזער נאמען איז אייך א גאראנטיע פאר רעעלע ביזנעס.

נ. סגל'ס בעקעריי

איז דאס איינציגע פלאץ, וואו ברויט, בולקע ווערט געבאקען ריין און זויבער. ברויט ווערט אויך דעליווערט צו הויז. טעלעפאנירט אב סט. דזשאן 1488 אדער קומט אין

510 סעלקירק עווענױ.

THE
Busy Bee Jewelery.

668 מיין סט. — פהאן גערי 3024

איך האב אבגעקויפט קאמענוועלט לאון אפיס און בין דערום אומשטאנד צו פערקויפען צו די בילינגסטע פרייזען אלערליי דיימאנדענע רינגען, פערשיע־דענע דזשועלערי, זייגערס און סילווער וועיר. א גרויסער אויסוואהל פון רוסי־שע שאפקעלע זייגערס צו די בילינגסטע פרייזען. אויך אלערליי גראמאפאנס און אידישע רעקארדס סיי אין דער סטאר אויף 668 מיין סטריט און סיי אין מיין צווייטען סטאר אויף קארנער מיין און וואטער סטריט. אייער געלד בעקומט איהר צוריק ווען איהר זייט אונצו־פריעדען מיט דער וואַרע.

זייגערס געפיקסט.

זעהט אטרובין'ס אדוו. אויף פיידזש 7.

פאטראנייזט אונזערע אדווערטייזער.

מען דארף ניט געהן נאקעט אדער בארוועס

וויל צו דער בילינגסטער פרייז קריגט איהר א גוטען סוט ביי אונז ווי אויך א פאר שיך און אנדערע זאכען וואס א מענש דארף האבען. גוט און ניט טהייער איז אונזער מאטא.

Grand Clothing Co.
800 Main Street
האפמאן און כץ, פראפרייעטארס.

EST. 1879
ALLOWAY & CHAMPION

אייב איהר דענקט אהיים צו פאהרען.

עס מאכט ניט אויס מיט וועלכער שיף, מיר קענען אייך צופריעדענשטעלען. מיר זיינען אגענטען פאר די גרעסטע און בעסטע שנעל שיף קאמפאניעס. אונזערע אידישע בעאמטע שטעלען זיך גערן צו אייער דיענסט צו געבען אייך אלע אויסקינפטע וועגען אייער רייזע. מיר האלטען שטענדיג אין אונזער קאסע א גרויסע סומע רוסישע, עסטרייכישע און פרעמ־דע געלדער און פערקויפען צו מעסיגע פרייזען. געלד געשיקט אין אלע וועלט טהיילען.

אלאווער און טשעמפיאן — בענקערס און בראקערס

AC ·362 & 667 MAIN STREET· AC

י. טשופאק'ס פלייס איז 820½ מיין סטריט, די צווייטע טהיר פון העריסאן'ס דראג סטאר.

הומאר — ווייז — סאטירע.

שבת אויבס.

הייסע פריפּאַרקעס.

פון באַנצע שריי.

פון זינט ראובן בריינין האט געשריבען אן עדיטאָריעל אז קליינע מענשעלעך קענען ניט זיין קיין גרויסע דיכטער — איז ,אונזער׳ נודמאן געווארען קיהלער.

* * *

א היציגער איד לויפט אריין צו די 2 נייע ציין דאקטוירים (פרוי מאנהיים און ק. מארדען) אויף סעלקירק עוועניו און הייסט זיך ארויסרייסען א שלעכטען צאהן. די דאקטארין האט אבגעטהאן דאס שטיקעל ארבייט, רופט זיך אן דער איד: ,גיט מיר אקארשט צוריק דעם ארויסגעריסענעם צאהן!׳ — ,צו וואס דארפט איהר איהם?׳ — פרעגט די דאקטארין. — ,פערשטעהט איהר מיך׳ — ענטפערט דער איד היציג — איך וויל נעהמען דעם צאהן אהיים, איהם ארומלעגען מיט צוקער און מיט מעליין און זאל ער קלאפּירען און צוזעצט ווערען פאר וועהטאג און מיך זאל עס ניט אנהויבען ארען.

* * *

זינט עס האבען זיך אנגעהויבען ביי אונז די שטארקע היצען האט ה׳ קאַלאַניסט ניט אויפגעהערט שיקען ,זאַכען׳ אין די רעדאקציעס מיט און אהן רעקאמענדאציעס. נור זינט ער איז געפאהרען אויף די 2 עקסקורשאנס און זינט ער האט נעקראגען פון די רעדאקטערע קאלטע בעדער, האט עס איהם געהאלפען ווי א הייסע פריפּאַרקע.

* * *

און אזוי זאגט זאלצמאַן: אויב השי״ת וועט מיר העלפען און דער זומער וועט מיר אראב אזוי ווארעם ווי ביז איצט, קויף איך אן אויטאמאביל. און מיר זעצען צו: און קויפט זיך א שטאדט אין ,שאַריי ווידיק׳, מופט אריבער אין דער סאוטה, הויבט אן רעדען דייטש און עס הויבט איהם אן גענזלען א סיט אין פארלאמענט און נבאות אין שוהל.

* * *

מען זאגט אונז אז פ. ניומאן, פ. סימקין און א. אסאווסקי קוקען ארויס אויף א ווייז אויף זייער אדרעס אין דיזער אפטהיילונג.

קינדערליך, ס׳טאקע הייס, אבער משוגע זיינען מיר נאך ניט.

* * *

י. גורעוויטש, ב. מילער, י. טשערניאק און י. ריטשמאן, לעזט מיט הייז איבער די פריהערינע חכמה און זאל איך דוכטען אז מ׳מיינט עס איך.

* * *

סקלאווער האט נור דערהערט אז דער דיוק אף קאנאוט איז אין וויניפעג, איז ער געקומען א׳היציגער, זיך פאר איהם פארגעשטעלט און איהם איינגעלאדען אלס עהרען מעמבער אין פעראיין ,אידישע יונגענד׳.

* * *

ד׳ לא יבנה בית — זאגען די געגנער פון דער תלמוד תורה. פונדעסטוועגען דארף מען זעהן וואס דער זונטאג וועט זאגען.

,,קאַלטע" רפואות.

ווען איהר זייט א פערליעבטער, מאכט אייער ליעבעס ערקלעהרונג גראדע אין די גרויסע היצען. טאמער ווייזט מען אייך צוריק, וועט איהר פיהלען אביסעל קיהלער.

* * *

זייט איהר א גוט בעדערפטינער, זוכט צו מאכען א הלואה אין די גרויסע היצען. זאגט מען אייך אב, וועט איהר פיהלען אביסעל קיהלער.

* * *

חתונה האבען זאלט איהר אין די גרויסע היצען. וועט איהר האבען אן ,עקסקיוז׳ ווען איהר וועט ווערען אביסעל קיהלער.

ז. פ.

פאָטאָגראַפער.

צו יעדען גאנצען אדער האלבען דאזען בילדער, בעקומט איהר זעקס פאסטיל קארדס בילדער פריי.

Smith's Art Gallery, 405 Selkirk Avenue

וואָס איהר קענט אויפטהאָן אין אַ מינוט.

איהר קענט אין איין מינוט אונטערשרייבען א טשעקיל, געקסטען זונטאג, אויף א פאר טויזענד דאלאר פאר דער נייער תלמוד תורה.

איהר קענט זיך ערקלעהרען אין ליעבע.

איהר קענט קריגען אנגעפראַכען די פיינער.

איהר קענט אבקויפען די סי פי אַר.

איהר קענט פערדינען א מיליאן.

איהר קענט דערלעגען צוויי.

איהר קענט אויפשרייבען א ליעד.

איהר קענט קריגען ארויסגעווארפען פון א רעדאקציע מיט׳ן ליעד.

איהר קענט ווערען א פארטייטאן און קענט ווערען אויס.

איהר קענט אין א מינוט פליהען אין לופט באלאן און באלד ווערען א נפטר.

איהר קענט אין איין מינוט איבערלעזען א ידיעה וועגען דער ,געפונענער טאכטער׳ אויף פיידש 6.

און אין איין מינוט קענט איהר בעגעהן זעלבסטמארד.

בריעף קאַסטען.

כ. שחור. — האלב געטראפען. מיר וועלען עס ניט דרוקען. נור מיינט ניט אז דאס איז — ווי איהר שרייבט — ווייל איהר בעריהרט אסאווסקי׳ן. ערשטענס איז עס קיין אומגליק ווען אן אנהענגער ווערט קיהלער צו א געוויסער אידעע אדער בעוועגונג. שטעהט דאך ניט אויף איינעם די וועלט? צווייטענס ווילען מיר וועגען דער שפראך פראגע מעהר קיין פלאץ ניט אבגעבען.

א. גארעליק און ז. פרידלאנד. — עס טהוט אונז לייד אייער טרחה: די אנגאַלא פראגע איז אויפגעלעזט, די דיסקוסיאן איז איבעריג. ענטשולדיגט!

א. ק. — מיר האבען אייך איין מאל אונטער אן אנדער פסעוודאנים ערקלעהרט אז מיר וועלען עס ניט דרוקען ווייל עס וועט שאדען טהאן אי איהם אי די איבעריגע לעהרער און תלמוד תורה. דער תירוץ אז ,מאנדעלבוים בערעדט דעם רעדאקטאר פון ,איד׳ בהנם׳ איז נאך קיין אורזאכע ניט.

ס. שמן, קאלגארי. — ווענדעט זיך בעסער אין ,קענעדער אדלער׳ גופא. עס איז ניט לויט ליטעראַרישער עטהיק צו מכחיש זיין אין א פרעמדער צייטונג בעפאר די זעלבע ענטזאגט זיך עס צו טהאן.

ע. פ. — 1) א טאג צייטונג האט מעהר פלאץ און איז וועניגער איבערקלויבעריש, 2) ווען עס זאל זיין אזוי ענג לאקאל, ווי איהר מיינט, וואלטען מיר עס געדרוקט. איהר שרייבט אבער גאנץ גלאטיג, פרובט וועגען אן אנדער ענין.

א וועטענדער. — דאס איז א רעדאקציאנס סוד. קיין פסעוודאנים גיט מען ניט ארויס.

ביי די בני ציון.

אויף דעם דר. הירצל מעמאריאל מיטינג אין קווינס האל זונטאג דעם 7טען יולי זיינען פערקויפט געווארען בוימער אין ,יער הירצל׳ ווי פאלגט:

50 בוימער צו מרס. ד. בערקאוויטש אויף׳ן נאמען פון איהר פערשטארבענעם פאטער דוד הייטנער; 5 בוימער צום מאקאבייער פעראיין דוויניפעג; פסח זעליכאווסקי 3 בוימער; האחים אטרופין 2 בוימער; ר. סערעברין, פאליק געסטער, דבורה טויבע ראטנער, פריידיל ראטנער, חוה ראטנער, מרס. נאת, בנימין ראטנער, דוד שאפירא, צבי טשערטקאוו, לובאנסקי, א. מ. זאסלאווסקי, ל. סגל, ס. קאוואליעוויטש, היענע אסאווסקי, חנה רייצין צו 1 בוים, צוזאמען 75 בוימער. אבגעשיקט צו דער פעדערייישאן $112,50.

ר. סערעברין, פינ. סעקר.

אין ,,איד", 796 מיין סטריט ווערט אנגענומען אלערליי פרינטינג צו מעסיגסטע פרייזען.

אזוי האָבען ב. מילער און י. הורעוויטש געזאָגט:

על הכל עת,

נים אלע מאל דארף א מענש האלטען אין איין גריבלען זיך און וועלען דערגעהן די סוד הסודות פוי דער וועלט. ס׳זיינען דא אויך ציטען ווען לאכען איז נויטיג און איז די בעסטע רפואה פאר פערטרייבען פון זיך אלע זארגען און מרה שהורות. אלזא, לאכט און די וועלט וועט מיט אייך מיטלאכען. אבער אום געזונד לאכען אז אייער נשמה זאל זיך טובל זיין אין די מים חיים פון אייער געלעכטער, דאן לעזט דעם

גרויסען קונדס

ערשיינט איין מאל אין וואך און קאסט בלויז 5 סענט.

צו בעקומען אין

פיפּעלס בוק סטאָר, 824 מיין סטריט

און אין אונזער בּרענטש 571 סעלקירק עוועניו.

פהאן סט. דזשאהן 143

אונזערע סטארס זיינען אפען — אויך זונטאג — ביז 12 דעם זייגער אבענד.

ציוניסטישער מאַסס מיטינג אין קילדאָנען.

א גרויסע מאסען פערזאמלונג איז אבגעהאלטען געווארען אין קילדאנען שוהל מיטוואך דעם 10טען יולי. חבר פרומקין האט ערעפענט דעם מיטינג און חזן מיזאן האט געזונגען די התקוה. הכר אסאווסקי האט אבגעגעבען דעם בעריכט פון דער 12טער קאנווענשאן און הרב כהנאוויטש האט געהאלטען א פראכטפאלע רעדע איבער די פרינציפען פון ציוניזם און גענדינט מיט אן אפּיעל פאר אחדות און צו פערשרייבען די נייע אגודה אין ספר הזהב.

פאלגענדע האבען זיך אבגערופען אויף דעם אפּיעל: מר. ציפורסקי $4, הירש פיאלקאוו $3, מרס. פ. פיאלקאוו $2, מר. סמיטה $1,25, מר. בערקאוויטש און פאדקאמינסקי צו $2, פ. סנוקל, א. פיאלקאוו, הימעלפארב, ה. קאפלאן, סאראקין, סעם טאוו, א. בעלאיעווסקי, מ. סנוקל, י. קאצעוומאן, ש. קאסטעצסקי, ל. בערקאוויטש, מ. דאקטאראוו, ה. קאפלאן, יאפע בראס., מרס. בערקאוויטש, מרס. דאקטארעוו, מרס. קאפלאן, מרס. הימעלפארב, שרה פיאלקאוו יעדער צו $1, י. פרומקין, רבי י. כהנאוויטש, א. גאלדשטיין, ל. בורשטיין, ה. האלטמאן, י. לעווין, י. שאר, פ. לאפקין, ל. סמיטה, מרס. ציפורסקי, מרס. קאפלאן, מרס. סנוקל, מרס. פרומקין, מרס. לעווין, מרס. אלטמאן, נעכע שאר, יעקב זאב בוינען, י. עדעלשטיין, מרס. שאר, קאסטעצסקי, רחל סמיטה, האסיע בעלאיעוו, ד. גרינבערג, רחל בוינען, פ. סנוקל צו 50 סענט יעדערער; אסאווסקי, מיזאן, נ. נארין, זאסלאווסקי, מאיר ציפורסקי, ש. בוינען צו 25 סענט, מרס. עדעלשטיין $1,25; צוזאמען $49,50

צו אַלע פעראיינען

מיר בעטען אלע פעראיינען, סאסייעטיס, קאנגרעגיישאנס א. ד. גל. אונז אריינשיקען זייערע בעריכטען ניט שפעטער ווי יעדען דינסטאג פריה און אויך ניט אבלעגען פון איין מיטינג. אויף׳ן צווייטען, נור פון יעדען מיטינג בעזאנדערע בעריכטען, קורץ און אויף איין זייט פאפיר געשריבען.

פאר קהל׳שע אַנאָנסען רעכנען מיר 25 און 30 סענט אַ אינטש

שעהנע פרינטינג בּרענגט קונים.

גוטע און שלעכטע פרינטינג קאסט אייך איין געלד. מיר מאכען שעהנע פרינטינג אויף אלע שפראכען אהן מיסטייקס.

The Modern Printing Co.

M. Glucksberg, Prop.

318 Hargrave St.

Phone Main 3040

צו פערקויפען א הויז פון גרויסע 5 ליכטיגע רומס, באד, זומער קיטשען, סעלער מיט צעמענט פלאר, סטייבעל פאר 5 פערד, טשיקען הויז, גרויסער וואוד שעד, לאט 132x25 צו ליין. פרייז $2,500 ($500 קעש, באלאנס — לויט ארענדזשמענטס), קליער טייטעל. נאכפרעגען ביי **ה. קאפלאנאוויטש,** 536 סט. דזשאהן עוועניו, פהאן סט. דזשאהן 892.

Empress

PORTAGE AVE. EAST

DIRECTION SULLIVAN & CONSIDINE

WHERE EVERYBODY GOES

פון מאנטאג 29טען יולי 3 פארשטעלונגען טעגליך: 3 אוהר נ. מ.; 8 אוהר און 9,30 אב.

דהי אינקובאטאר גוירלס

אין א איבערראשענדע און אמוזירענדע סצענע

טש. ווייז און גערטראד דעם ראטשעס

די שעהנסטע אויף׳ן וואדעוויל סטיידזש

בילי	הערי	האמער
גרין	מעקהענרי	דיאנע

די בעוואוסטע קאמעדי סטארס

נוארד קלער ענד קאמפאני

אין דעם קאמישען פארס ,,דהי טווין פרעטס"

טשאפמאן און בירופ

בערוהמטע גימנאסטיקער

ראשעל ענד טשווירטס

פרעהליכע כאראקטער קאמיקערס

עמפרעס קאפ, שעהנע בילדער.

עמפרעס ארק., מוזיק די גאנצע צייט.

פרייזען: אבענד 10, 20, 25 און 35 סענט, מאטינע 10, 15 און 25 סענט.

ROYAL Theatre.

אונטער א נייע מענעדזשמענט.

שעהנסטע בילדער, די נייעסטע סאנגס, בעקוועמער פלאץ

פראגראם געביטען דריי מאל א וואך.

לומבער
בּילליג צו פערקויפען.

וואשאו לומבער קאמפּאני

געוועזענער עליק בלעק לומבער יארד.

היגגינס עוועניו 410

אפיס 552 מיין סט. פהאן גערי 5028

רייטס פאַר אַדווערטייזמענטס אין ,,איד"

פאר איין מאל 50 סענט פער אינטש
פאר א מאנאט 40 סענט פער אינטש
פאר יעהרליכע 35 סענט פער אינטש
אויף דער 1טער פיידזש 75 ס. א אינטש
אויף דער 1טער פיידזש יעהרליך 50 ס.
קהל׳שע אנאנסען 25 און 30 ס.

די בּעסטע שרייבּ מאַשין אין דער וועלט.

די נייע ,,15 קאראט" ל. ס. סמיטה און בראָס. שרייבּ מאשין.

The New "15 Jewel" L. C. Smith & Bros. Typewriter.

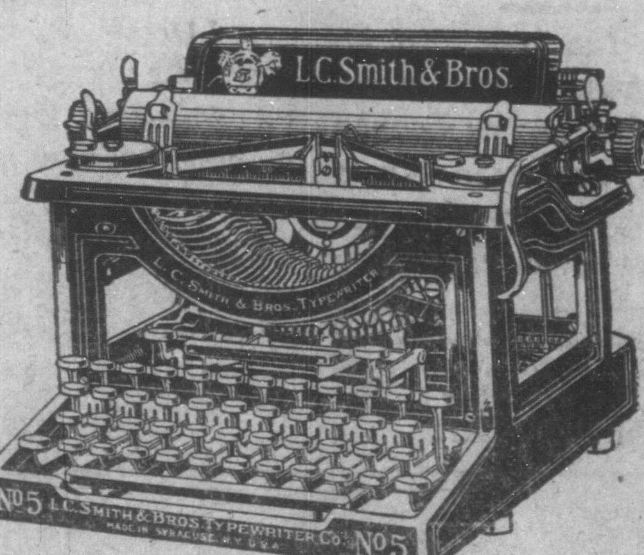

מיר ערזוכען אייך העפליכסט צו זעהן דיעזע נייע ,15 קאראט׳ מאדעל נומער 5 מאשין בעפאר איהר קויפט זיך א שרייב מאשין. אונזער מאשין איז ווירקליך די בעסטע וואס איהר קענט קויפען פאר געלד. איהר קענט זי אויך קריגען אויף לייכטע אויסצאהלונגען. מיר האבען אויך אנדערע זעהר בּיליגע שרייב מאשינען צו פערקויפען.

The Smith Visible Typewriter Co. Limited.

20 Princess Street — Phone Garry 4975

N. WEXLER, Manager. — נ. וועקסלער, מענעדזשער.

טרייסט ליעדער.

י. לעווין.

* * *

פונ'ם טיעפען לאַנגען טרויער,
וואס בעהערשט די נאכט די טויטע,
הער איך קלינגענדיג א שטימע,
אזא מעכטיגע און ברייטע.

ס'הילכט דעם נביא'ס ווארט זא קרעפטיג,
טרייבט אוועק פון מיר די שרעקען.
און א וויכע טרייסט ליעד שוועבט שוין
פון מיין טרויער מיך צו וועקען.

„נחמו, נחמו" — הילכט א שטימע
פון פערוויסטעטע רואינען —
זוך דיין גליק וואו ר'איז פערלארען,
קענסט איהם דארטען נור געפינען.

„פנו דרך" — ס'קומט דיין רעטונג!
זעהסט, פערקלאגטער, דיר אנטקעגען
פאנגט זיך אן דיין הויז צו בויען —
נעהם זיך נור אליין בעוועגען.

„נחמו, נחמו" — וויש די טרעהרען,
שפאלט דעם שטיין און ברען די ציגעל,
האסט צוריק דיין בנין פערטיג
פון פונדאמענט ביז'ן ריגעל. —

זאל דיין שווערער יאוש שווינדען
דורך די קלאהרע האפנונגס שטראהלען.
האסט א גרויסען אוצר קרעפטען
אויפצושטעהן פון טיעפען פאלען...

* * *

אלט און גראה פערצאגט, פערזאמערט,
אויסגעוויינט מיין זאפט און טרעהרען —
זעהסט, ווי פלוצים איך בעוועג זיך!
און מיין הארץ נעהמט פעסטער ווערען.

זעהסט, מיין קרומער רוקען גלייכט זיך,
און די דארע הענד בעווייזען
גבורות וואונדערבאר ווי פריהער,
האלטען פעסט דעם אקער אייזען.

כ'קען נאך אויסער וויינען, קלאגען,
בויען, שמידען, זעטצען, פלאנצען,
ס'האט דער גלות מיך דערשלאגען
און פערשוואכט — נור ניט אין גאנצען.

און אנשטאט צו וויינען „איכה"
און פערפלייצען זיך מיט טרעהרען,
לאזט מיך זינגען היינט א הויכע
ליעד פאר הימעל, ערד און שטערען! —

ב. א"ז.

נחמו, נחמו...

„נחמו, נחמו פאלק ישראל,
וויש די טרעהרען אויס געשווינד.
גענוג געוויינט, גענוג געקלאגט,
זיי געטרייסט מיר שוין אצינד".

„פון דיין טרעהרען־הארף פלעכט אויס מיר
ליעדער פרעהליכע, פול טרייסט:
נאך די בלינדע נעכט די פינסטערע
דער טאג שוין קומט — דו זעהסט".

„נחמו, נחמו פאלק ישראל,
צו וויינען שוין גענוג דיר.
אליין פון גלות פרוב בעפריי זיך,
און ניט ווארט, ניט וואַרט אויף מיר".

„בלויז צו העלפען דיר וועל גרייט זיין
יעדע רגע און מינוט,
ווען דו וועסט נור פאר דיין פרייהייט
וועלען צאהלען מיט דיין בלוט".

- - Professional Column - -

דר. א. בערקאָוויטש.
נעהמט אויף קראנקע ביי זיך צו הויז פון 1 ביז 3 אוהר נאכמיטאג און פון 6 ביז 8 אוהר אב.
Dr. A. BERCOVICH
360 Selkirk Ave. Phone St. John 1652

Dr. G. KALICHMAN
אידישער דאקטאר, דיפלאמירט אין רוסלאנד דייטשלאנד און קענעדא. ספעציאליסט אין הויט און געשלעכטס קראנקהייטען, אקושאר און קינדער קראנקהייט. אפיס שטונדען: פון 9 ביז 11, פון 1 ביז 4 און פון 6 ביז 9. (12־52
453 Selkirk Ave. Phone St. John 1772

Dr. A. H. SILVERMAN
אידישער דאקטאר, שטודירט און דיפלאמירט אין אויסלאנד, די סטייטס און קענעדא. אפיס שטונדען: פון 9 ביז 10, 1 ביז 3 און פון 6 ביז 8
250 סעלקירק עוועניו
אקעגען קווינס האל. פהאן סט. דזשאן 1280

Dr. R. L. HURST
פיזישאן און סוירדזשאן. בעפאלמעכטיגט פון „ראיאל קאלעדזש אף פיזישאנס", לאנדאן. ספעציאליסט פאר הארץ, נערווען און פרויען קראנקהייט. אפיס שטונדען: פון 10 ביז 12, פון 3 ביז 5 און פון 7 ביז 9. פהאן מיין 814
305 קענעדי בילדינג, פארטיידזש עוו.

מרס. פינקעלשטיין־טעסלער
דיפלאמירטע אקושארין
337 פלארא עוו. פהאן סט. דזש. 1098

רייסט ניט די ציינער.
אויב איהר האט טראבעל מיט ציין, קומט אריין צו די ערשטע אידישע ציין דאקטוירים אין דער נארד ענד
דר. ר. מאַנהייט און דר. ק. מאָרדען
עקספערט דענטיסטען און סוירדזשענס.
אונזער בעהאנדלונג איז אויף דעם ארענטליכסטען אופן, אונזערע פרייזען מעסיגע. מיר זיינען געסט אין דער נארד ענד און וועלען אונזערע פאציענטען בעטראכטען אלס פריינד.
547 סעלקירק עוועניו
פהאן סט. דזשאן 2447

פינקעלשטיין און לעווינסאָן
לאיערס און באריסטערס.
105 באן אקארד בלאק.
טעלעפאנס: מיין 1544 און מיין 1545

R. A. W. Magnussen, M. A.
רעכטספערטהיידיגער, אדוואקאט א. ז. וו.
925 מיין סטריט, וויניפעג.
אפען פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 6 אוהר נ. מ. אדער אויף בעשטעלונגען צו יעדער צייט.

Monteith, Fletcher & David
באריסטערס און סאָליסיטאָרס
403 נאָרטהערן קראָאון בענק, קאָרנער פאָרטיידזש און פאָרט. פהאָן מיין 669

Flanders and Macvicar
באריסטערס, סאליסטארס, נאטאריוס א. ז. וו.
אָפיס 872 מיין סטריט
פהאָן סט. דזשאן 761
אינטערפרייטער ה. זאַלצמאַן, ב. ס. א.

D. Abramovich
ארכיטעקט
505 מעקינטייער בלאק, פהאן מיין 1978
ד. אבראמאוויטש

PHILIP NEY
נאָטאַריוס
נעזעצליכע באפירען פערפערטיגט, איבערזעצונגען אין און פון פערשיעדענע שפראכען. נאטוראליזיישאָן פייפערס, מערידזש לייסענס
222 פאָרטיידזש עוו. פהאָן מיין 1288

Miss A. GOLDSMITH
333 Burrows Avenue
גיט לעסאנס אין פיאנא שפיעלען
מעסיגע פרייזען. (12־25

COHEN & MEYEROWITZ
קאָנטראקטאָרס און בילדערס
683 אַלפרעד עוועניו.
די בעסטע אינפאָרמיישאָנס פריי. בעפאָר איהר בילדעט, זעהט זיך מיט אונז.

בוק־קיפער
וויל האבען שטונדען ארבייט. האט א דיפלאם פון רוסלאנד און פון די סטייטס. זיך ווענדען
(124 The Israelite, 796 Main St. Box 3

ALFRED JACKSON
ליטאן גארדענס. און אינסייד סאבדיוויזשיאן. פאר איינצעלהייטען פרעגען אין
522 מיין סט. סויט 3, פהאן גערי 3076

ריעל עסטייט, פארם לאנד
קויפען, פערקויפען און בייטען. מיינע קאסטימער ווערען בעהאנדעלט אויף דעם ארענטליכסטען אופן. (524
H. Leviten 619 McIntyre Block.

בראטמאַן'ס ליקער הויז
האלסייל שנאפס און ביער. ספעשיל ליקא־מענדירט פאר התונות, צופריעדענהייט גאַראנטירט. דעליווערט איבער גאנץ שטאדט. 225־223 לאגאן עוו., קאר. קינג סטריט פהאן גערי 3258 (12־52

דארפט איהר לייהען געלד?
פיר וואס פיר א צוועק ניט איז ווענדעט זיך צו
ב. שעפס
דעם עלטסטען אידישען פייער אינשורענס און פינאנשיעל אגענט אין וויניפעג.
401 סעלקירק עוו. פהאָן סט. דזש. 1490
Office: Bank of Toronto.
(528 Phone Garry 706.

א נייע זינגער מאשין אויף לייכטע וועכענטליכע פיימענטס, אדער אן אלטע מאשין פון $5 ביז $25. בעסטע גראמאפאנס מיט זעהר לייכטע אויסצאָלונגען. אלערליי פארטס צו מאשינען
S. Prasow 509 Flora ave.

The McKinley Transfer Co.
קאר. קינג און רופערט סט.
אפיס פהאן גערי 2560 און גערי 2508
פיאנא מואווינג ספעשיל, מעביל און באגאזש טראנספערס. (12־33

The Empress Laundry Co.
ווילט איהר זיין פאלקאם צופרידענגעשטעלט? טעלעפאנירט און מיר שיקען גלייך נאך אייער באנדעל. ערשטע קלאס מאשינערי.
76־74 אייקינס סט. פהאן סט. דזש. 300

The Royal Candy Kitchen.
622 מיין סטריט פהאָן גערי 71
דריי טהירען פון די סטארלאנד
ביי אונז איז ערשטע קלאס קענדיס, פרישע היימישע קענדיס יעדען טאג. (11־52

איהר ווילט פאהרען ווי א פריץ?
דאן קויפט אייערע הארנעס ביי
דזש. בעקער, 73 דערבי סטריט.
נעהמט אן אלערהאנד רעפערינג. (526

מיר זיינען היימישע מענשען
אז איהר האט ניט איגנאנצן מזומן קענט איהר קריגען אויף אויסצאהלען פארניטשור ביי
מאקס ווארהאפט, 851 מיין סט.
אויך הארדווארע, פיינט, גלאז. א גרויסען סטאק בייבי קערידזשעס. (526
פהאן סט. דזשאהן 1988

ענגעל און אָווענס
פראקטישע עלעקטרישאנס.
האבען געמופט אין 823 מיין סט.
אלע ארבייט אין דער ליין צו מעסיגע פרייזען

פעדלער אויפמערקזאם!
מיר קויפען און פערקויפען סעקאנד הענד קלאטהינג. די פעדלער וועלען ביי אונז קריגען די בעסטע פרייזען און די וואס דארפען סעקאנד הענד קלאטהינג וועלען ביי אונז קריגען ארטיקלען צו מעסיגע פרייזען.
די הערמאַן און זאַמפיר קלינינג הויז
829 מיין סטריט.
פהאָן סט. דזשאָן 105

אַ קינד אין דער נאָרטה ענד ווייס
אז דער בעסטער פלאץ צו קויפען שיך איז אין
ספיזואַק'ס שוך סטאָר
577 סעלקירק עוועניו
די בעסטע שיך צו די בילינסטע פרייזען

סטאפט א ווייל'ע.
צו די בילינסטע פרייזען קענט איהר קריגען אייערע שיך אין 905 מיין סט. אויך ווערען געפיקסט שיך גוט און צו מעסיגער פרייז.
מ. גלאדסטאן.

זייט א ספארט! און קומט צו
לעאָן טרענזבאָוו אין 883 מיין סט.
וואו איהר קענט פיקסען אדער קויפען אַ פאָר שיך פאר גאָר בילינ. (5211

דער טעלעפאן נומער פון „איד"
איז סט. דזשאהן 2213

נור וואָס פון דער איסט
בין איך געקומען, געבראכט פרישען סטאק, אלערליי דזשולערי. די שענסטע ווארע צו די מעסיגסטע פרייזען
י. טשופּאַק
845 מיין סטריט
וואָטשעס און דזשולערי גוט געפיקסט.

ל. האַלפּעני
פלאָמבינג
און
היטינג.
זוען איהר געהט בילדען, בעראטה זיך מיט מיר.
883 מיין סטריט
אפיס פהאן סט. דזשאהן 1830
רעזידענס פהאָן סט. דזשאן 2217

נייע דיזיינס, וואָלפייפער, בעסטע פיינט, גלאָז א. ז. וו. צו מעסיגסטע פרייזען ביי
מ. דאָנער און קאָמפּאַני
מיר נעהמען אויך אָן פייפערהענגינג און דעקארייטינג. צופריעדענהייט גאראנטירען. (85
M. DONNER & CO.
847 1-2 Main St. Phone St. John 658

פלאָמבינג, היטינג, עלעקטריק
אויך א גרויסארטיגער סטאק פון פערשיעדענע פיקטשורס.
איידער איהר געהט עטוואס טהאן אין דיעזער ליין, זעהט זיך מיט
M. KOFFMAN
395 Selkirk Ave. Phone St. John 1353
רעפיירינג אטענדעט צו יעדער צייט. (511

ל. סגל
סיין פיינטער
825 מיין סטריט
סיינס אין פערשידענע שפראַכען, פיינטינג און דעקארייטינג

לויפט אדער געהט פאוואליע.
איהר קענט זיך געהן ווי איהר ווילט, אייער זייגער אבער דארף געהן פינקטליך. דאס קען פאר אייך טהאן
נ. טשערניאַק, 876 מיין סטריט
וואו איהר קריגט אויך פערשיעדענע דזשולערי, וואנד זייגערס און פאקעט זייגערס.

: זעכציג לייט געזוכט :
זיך באלד אויסלערנען די בארבער טרייד. בלויז 8 וואכען פאדערט זיך אויסצולערנען. טולס פריי און ווידזשעס אין לעהרע צייט. א שטעלע געזיכערט פון $16 ביז $20 וועכענטליך. מיר האבען הונדערטע לאקיישאנס וואו איהר קענט זיך עפענען א ביזנעס אליין. גרויסע פאדערונג פיר בארבערס. שרייבט פאר אומזיסטע קאטאלאג בעסער קומט אליין. אויב איהר ווילט זיין א גוטער בארבער, מוזט איהר לערנען ביי
The International Barber College
אלעקסאנדער עוו. נעקסט טו וועסט מיין סט.

א. טייטעלבוים
532 סעלקירק עווע.
האלסייל און ריטייל מעהל, היי, תבואה און פראדוקטען. מיר פערקויפען בילינגער ווי איבעראל, קומט זיך איבערצייגען. (43

פאַטראָניזט אונזערע אַדוועהטייזערס.

THE ISRAELITE.
DER YID.
The First and Only Jewish Weekly in the Entire Dominion of Canada.

THE ISRAELITE PUBLISHING COMP.
B. GOLDSTEIN, Editor.
796 Main St. Phone St. Jonh 2213
Winnipeg, Man.

Subscription: 1 Year $1.00.

Thursday, July 25th, 1912.

העלפט די מתעסקים פון דער ת"ת! קומט זונטאג, דעם 28טען דזשולי, צו דער צערעמאני פון לעגען די ווינקעל שטיינער!

מיר האבען אין דער לעצטער צייט זעהר פיעל ערליטען פון דער נאטור. מיר האבען ביי יעדער נייער ערפינדונג אלץ געדענקט דאס ביסלעכווייז וועלען מיר גובר זיין דעם אלמעכטיגען ריעזי — די נאטור. אבער אין דער לעצטע צייט האבען מיר געקראגען פון איהר א לעסאן, פון וועלכען מיר האבען, ווילענדיג ניט ווילענדיג, זיך געמוזט איבערצייגען אז מיר זיינען פליענען געגען איהר און ווען זי ווערט דערצארענט דאן קען זי מיט אונז טהאן אלעס, ווי דער טעפער מיט זיין ליים וועלכעס ער קנייט.

דער אומגליקס-פאל מיט דער „טיטאניק" וועט לאנג, לאנג בלייבען איינגעקריצט אין אונזערע מוחות און ביי יעדער עראינערונג איופשווידערען אונזערע לייבער; דער צווייטער אומגליק אין רידזשיינע, וואס איז פאר אונזערע אויגען פארגעקומען און פאר וועלכען מיר זיינען פערצאפעלטע און פערבליפטע געבליבען שטעהן, וועט אויך, על כל פנים ביי אונז קענעדער, ווער שמועסט וועסטערן קענעדער איגנוואהנער, לאנג בלייבען אין זכרון און וועט ניט וועניגער אויפברויזען אונזער שרעק ווען מיר וועלען זיך אן חורבן רידזשיינע דערמאהנען.

דאך איז די וועלט, א וועלט! עס בלייבט ניט אפהענגיג דער אונערמיעדליכער מענש! ער שפאנט מיט מוטה ווייטער איבער די חורבות און געהט זיך זיין וועג, ער מארשירט צו דעם צוועק וועלכען ער האט פאר'ן אויג!

אין א פיעל קלענערען, טאקע אין גאר-גאר א קלענערען מאסשטאב, האבען אויך די הינגע אידען, הויפטזעכליך די מתעסקים ארום דער נייער תלמוד תורה, געליטען מיט צוויי וואכען צוריק א קלאפ פון דער נאטור.

אבער דאס מאל איז זי ניט גרוזאם: עס איז זיך געגאנגען, א שטילער, א דריבנער רעגען. עס איז גאנץ מעגליך אז ערגעץ וואו זיינען מיט א נאכט פריהער געזעסען מענשען און געבעטען גאט עס זאל געהן רעגען. זיי דארפען איהם פאר זייער פעלד און גארטען. אלזא א גאנץ אונשולדיגער און גאנץ געוועהנליכער רעגען. און דאך האבען פיעלע פון די מתעסקים זעהר געליטען פון דעם. דער יום טוב פון דעם קארנער שטיין ביי דער תלמוד תורה איז געווארען א נדחה, צושטערט געווארען זיינען אלע אילוזיעס, פערניכטעט א סך האפנונגען און גאר פיעלע מענשען האבען זיך שטארק מצער געוועזן.

אבער בלייבען אפהענגיג, להלוטין פערליערען די האפנונג, וואלט געוועזן די גרעסטע עולה און אין דער זעלבער צייט — נארישקייט! און דערפאר האט עס אונז געפרעהט פארלעצטען מאנטאג ביים מיטינג פון די דירעקטארען אין תלמוד תורה, זעהענדיג ווי ניט נור זיינען די מתעסקים ניט אפהענגיג, נור דאנעגען, זיי טרעטען צו צו זייער ווייטערע ארבייט מיט מעהר קוראזש, מיט מעהר ענערגיע און אונטערנעהמונגס לוסט. עס איז דערום די הייליגסטע פליכט פון די הינגע אידען נאך מעהר צו ערמוטהיגען די דירעקטארען און נעקסטען זונטאג צייגען זיי אז מען ווייס ווי אבצושעצען זייער אונערמיעדליכע און נאבעלע ארבייט.

קומען אין די הונדערטע און די טויזענדע! אט דאס איז וואס קען אונטערנעבען מוטה די געטרייע ארבייטער ארום דער נייער תלמוד תורה. קומען מתנות-וויז צו דער צערעמאני און צייגען אז מען איז גרייט זיי צו העלפען, אז זיי — די דירעקטארען און מתעסקים — שטעהען ניט אליין אין פעלד, אז אלע וויניפעגער אידען זיינען פעראינטערעסירט אין דער תלמוד תורה, אז אלע ווילען זי זאל אויסגעפויעט און פערטיג ווערען וואס פריהער — אט דאס וואס די וויניפעגער אידען דארפען טהאן זונטאג דעם 28טען דזשולי!

מיט צוויי וואכען צוריק האבען מיר געשריבען וועגען דאס לעגען פון די ווינקעל שטיינער פאלגענדעס:

„מיר האבען יעצט ספעציעל גענומען איבערפלעטערען די צוויי יאהר גענג „דער איד" און נאכגעזיכט וויפיעל און וואס מיר האבען געזאגט וועגען דער תלמוד תורה ביז יעצט.

און מיר האבען געזעהן דאס זייט „דער איד" עקזיסטירט האבען מיר ניט אויפגעהערט פון צייט צו צייט צו ערמאנערען סיי די אידען פון דור הישן ווי אויך די פון דור החדש אן דער נויטווענדיגקייט פון א נייער תלמוד תורה. מיר האבען קיין געלעגענהייט ניט דורכגעלאזט אויף אנצואווייזען זיי אויף דער חורבה וואס שטעהט ווי א לעבעדיגע מצבה און דארף זיין ווי א דארן פאר די אידען פון וויניפעג בכלל און דער נארד ענד בפרט. מיר האבען געוועקט, גערופען, געבעטען און אפטמאל גאר אונהעפליך זיך געווענדעט צו הינגע אידען און ענדליך — ענדליך האבען מיר דערלעבט דעם טאג ווען דער ווינקעל שטיין פאר א פרעכטיגען בנין פאר א תלמוד תורה ווערט אוועקגעלעגט אין זעהר א שעהנעם געגענד.

דער טאג דארף דיענען די הינגע אידען פאר א יום טוב, דעם טאג דארפען די וויניפעגער אידען צייגען אז זיי זיינען די קינדער פון דעם עם הספר און וויסען ווי צו שעצען די אינציאטארס, די מתעסקים פון דער אונטערנעהמונג און — הויפטזעכליך — ווי צו שטיצען אזא אונטערנעהמונג, אזא אינסטיטוציאן.

די ווינקעל שטיינער ווערען נעקסטען זונטאג אוועקגעלעגט, אבער ווער ווייס עס ניט אז דאס געלד וואס די מתעסקים פון דער נייער תלמוד תורה האבען יעצט אין האנד איז וועניג. עס וועט ניט קלעקען אפילו צו דערציהען דעם בנין ביז העלפט.

פאר דער גאנצער צייט האבען מיר שוין אויסגענוצט אלע ווערטער און אלע פראזען וואס קענען אנגעווענדעט זיין אין אזא פאל. קיין נייעס האבען מיר יעצט ניט מוסיף צו זיין און צו ווידערהאלען דאס געזאגטע ווילט זיך אונז ניט. עס בלייבט אונז אלזא בלויז איבערצוקומען צו מאכען אייך איין נייעס וואס מיר האבען ביז איצט ניט געוואוסט, נעמליך: אין דער נייער תלמוד תורה וועלען אין האל הענגען צוויי גרויסע מארמארנע טאוולען אויף וועלכע עס וועלען מיט גאלדענע בוכשטאבען זיין אויסגעקריצט די נעמען פון די וואס וועלען מנדב זיין צו 100 דאלאר.

מיר זיינען אפשר די לעצטע צו הייסען טהאן א גוטע זאך נור בלויז צוליעב כבוד, דאך אבער וואלטען מיר ווינשען אז גראד אום נעקסטען זונטאג זאלען אזוי פיעל הונדערטערס אריינפאלען דאס צוויי טאוולען זאלען ניט גענוג זיין און מען זאל מוזען האבען א דריטע און א פיערטע. זאלען די וויניפעגער אידען צייגען נעקסטען זונטאג אז זיי זיינען ווירקליך די קינדער פון דעם אלטען עם הספר און וויסען ווי צו שעצען דאס הויז וואו עס וועט געלערענט ווערען מיט זייערע קינדער די אידישע געשיכטע, די אידישע ליטעראטור א. ז. וו.

א תלמוד תורה אין וויניפעג איז נויטיג ניט פון יעצט, נור פון לאנג אן, אויב מען האט עס ביז איצט פערנאכלעסיגט, איז עס אבער א חוב קדוש אויף יעדען אידען צו זעהן אז די תלמוד תורה זאל אצינד וואס אמגיכסטען אויפגעבויעט ווערען. דען באם, לא יעלה, עס וועט פארקומען אירגענד וועלכער אפהאלט אין דאס בויען, וועט עס זיין א שמאך און א שאנדע פאר אלע הינגע אידען.

אלזא זונטאג דעם 28טען דזשולי ווערט געלעגט דער ווינקעל שטיין פון דער נייער תלמוד תורה, זאל קיין איין איד ניט בלייבען צו הויז און געהן פערגרעסערען מיט זיך די דעמאנסטראציאן פון דער צערעמאני וואס דער רב רבי י. כהנאוויטש וועט פראווען. זאל יעדער איינער קומען מיט דעם רעיון, מיט דעם בעשלוס צו העלפען מיט וויפיעל ער קען אויפצובילדען דעם בנין אזוי אז ער זאל זיין א פראכט און א כבוד פאר די הינגע אידען.

זונטאג וועט געשטעלט ווערען צו די וויניפעגער אידען די פראגע: „ווילט איהר האבען א שעהנע גרויסע תלמוד תורה פאר אייערע קינדער? ווילט איהר אז אייערע קינדער זאלען מיט חשק בעזוכען די אידישע סקוהל?" און אויף דיעזער שאלה דארפען די הינגע אידען ענטפערען הילכדיג: יא און יא!

און ניט בלויז מיט גוטען ווילען דארפען זיי אבקומען, נור טאקע מיט הילף, מיט ממשות'דיגער, פינאנציעלער הילף!

אלזא מיר ווידערהאלען נאך אמאל: זונטאג איז דער פראבע טאג פאר די הינגע אידען!

ב. גאלדשטיין.

די וועסט און די איסט.

(א קאפיטעל פון א סעריע).

יעדער וועט מודה זיין אז עס איז פיעל לייכטער צו פיהלען אן אונטערשיעד צווישען איין זאך און דער צווייטער, אדער צווישען איין מענשען און דעם צווייטען, איידער דיעזען אונטערשיעד ארויסצוגעבען אדער צו בעשרייבען. יעדער ווייס אז די וועסט איז פערשיעדען פון דער איסט און דאך איז עס ניט אזוי לייכט דעם אונטערשיעד איבערצוגעבען אויף פאפיר.

מען ווייס איבעראל אז דאס לעבען אין דער וועסט, די מענשען, די אנשויאונגען, דער מענשליכער בליק אויף'ן לעבען אין אלע הינזיכטען, איז אין דער וועסט אנדערש ווי אין דער איסט. וועלכעס אבער איז דער קאנטראסט, דער „אנדערש"?

איך געדענק אז נאך וויענדיג אין מאנטרעאל האט מיר איינער אין איין ווארט אונטערגעשטראכען דעם אונטערשיעד: „דער מענש אין דער וועסט איז להוט'ער נאך געלד"; „דער מענש אין דער וועסט איז געזונדער, פערגעפטער און מעהר נאאיוו, אויפערפלעכליך" — דאס איז געוועזן די מיינונג פון א צווייטען. ווען מיר וועלען אויף איין מינוט צוגעבען, פרעגט זיך די שאלה: ווארום? וואו איז די אורזאכע? אויסער דעם איז איבעראל אין אמעריקא א געלד, א דאלאר הורשט; עס איז ווידער פאלש דורכאויס די צווייטע בעהויפטונג:

די וועסט אליין, דאס לאנד, ווען מען קוקט זיך צו, איז אויך מאדנע: איין טהייל איז ווי א ווירע גלייך און פלאך, די צווייטע ווידער — הויך און פעלזען-בערגיג. מילא, דערויף קענען מיר קיין שאלות ניט פרעגען. די שווארץ ערדיגע און פלאכע פריירי, ווי אויך די שטאלצע אייס-בעשנייעטע „ראקיעס" האבען עפעס מיט דעם גרויען פערגעבעלטען און טיעף פערשלייערטען עבר. ניט פאר אונז איז צו לאזען זיך זוכען דעם אנפאנג פון דעם פיעל פערוויקעלטען קנויל. אבער אויסער אזא אונטערשיעד, וועלכער טרעפט אויך אנדערש וואו, זיינען די פראווינצען מאניטאבא, בריטיש קאלומביא, אלבערטא און סעסקעטשעוואן פערשיעדען פון קוויבעק, אנטעריא.

דאס ערשטע וואס קומט אין א לאנד אויס צו מערקען און שארף צו פיהלען איז די לופט, דער קלימאט. דער קלימאט אין אונזערע וועסטערן פראווינצען איז פיעל פערשיעדען ווי אין דער איסט; דער קלימאט איז דאס ערשטע וואס פערכאפט, פינזעלט ארום דעם בירגער און גיט איהם א שטריך אין לעבען. די לאנגע טעג, די שעהנע, פערגעבעלטע זומער-דעמערונג: דער אפטמאל ביים הארץ נאגענדען בין השמשות: דער אויסערגעוועהנליך שעהנער און אויג-פערכאפענדער זונן אונטערגאנג: די טאנצענדע קאלירנע וואלקענס אויף'ן הימעל און דער געשמאקער זיסער גערוך אין שניט צייט — דאס אלעס אום זומער; און אין ווינטער די שטארקע, אפטמאל אטהעם פערשלאגענדע פרעסט און — אין די פרעגיגע געגענדען — דער אימער גרינער ערד אנצוג — דאס אלעס — וויל איך זאגען — צי ווערט איהר דערפון פער'כישופ'ט, צי ניט; צי שטעלט איהר זיך אב אויף א מינוט און ווארפט אייער בליק אויף דעם אלעמען, צי ניט; צי זייט איהר א מענש בעגייסטערט צו ווערען פון דעם, אדער עס ליגט אייך אין דער לינקער פאה ניט — איינס אבער איז זיכער: — עס ווירקט אויף אייך! ביי אייער ערשטען שפאן אויף דער שווארצער, פעטער ערד אין דער וועסט, גרייפט עס אייך אן, כאפט אייך ארום און צושרויפט אייך.

מען דארף דערביי ניט ארויסלאזען פון זינען אז די וועסט האט ניט קיין אפגעשעלטען קלימאט: דא גילט ניט קיין געזעץ. לויט געזעץ וואלט גאר אויסגעקומען אז די שטרעקע פון נארד צו זיד וואלט בעדארפט דער ערשטער טהייל זיין טויט און פראסטיג דאס גאנצע יאהר, אם ענדע פערמאגט עס אזעלכע ווילדע און צופערהאפט שעהנע בלומען אז איהר קענט די אויגען ניט אפרייסען; ווידער איז א מרידה געגען געזעץ דאס וואס דער ווינטער ארום פיעס-ריווער איז מילדער איידער אין דעם געגענד מיט פינף — זעקס הונדערט מייל צו דער סאוטה.

און אזוי, און אפשר נאכמעהר, ווי די נאטור, דער קלימאט, זיינען די מענשען פערשיעדען פון אנדערש וואו. פאר אלעס ווארפט זיך אייך אין די אויגען דער אבשטאמונג פערשיעדענהייט פון די מענשען, וועלכער איז דא בולט'ער ווי איבעראל. עס קען זיין אז עס איז א שטיקעל גוזמא דאס וואס איינער האט לעצטער צוריק אין א ווין אבטהיילונג פון א היגער ענגלישער צייטונג געשריבען, אז ער האט אין איין פרייטאג געהערט רעדען אין וויניפעג 40 לשונות און עס קען ווידער זיין אז דאס איז גראד ניט קיין גוזמא, ווייל רייזענדיג אין דער וועסט מוזט איהר קומען צום בעשלוס אז דער בעסטער סימבאל וואלט פאר איהר געוועזן דאס ווארט „בבל", דאס פיעל שפראכיג היסטאריש פלאץ.

דאס זיינען וויכטיגע, אדער וועניג וויכטיגע, אורזאכען אויף צו מאכען מעהר אדער וועניגער שארף דעם אויסערליכען אונטערשיעד פון דער וועסט און איהרע איינוואהנער.

עס קומט אבער צו נאך א פונקט, וועלכער ווירקט פיעל מעהר ווי די פריהעריגע אויך אויף דעם אונטערשיעד וואס אין דעם מענשען און דאס איז דער האנדעל אין דער וועסט: דער האנדעל, די ביזנעס אין דער וועסט וואקסט אזוי אייפריג, אזוי וואר־פענדיג און אזוי ריעזיג שטארק, דאס ער ווערט בעמערקט פון יעדען וואס פאהרט נור דורך, אדער וואס ניט נור דעם ערשטען טריט אין א ביזנעס גאס פון איינער פון די וועסטערן שטעדט. די פעטע פרוכט געבענדע ערד און די גרויסע ווייט אויסגעשפרייטע אונבעזעסענע שטרעקעס לאנד — אט די צוויי זיינען די הויפט שליסלען פון דעם ביזנעס רעדעל אין דער וועסט. דער טרייב־האנדעל פון ווייץ און דער בום קלאנג פון ריעל עסטייט, דאס זיינען די וויכטיגסטע צוויי מיהלען וואו עס ווערט געהויבען — זעלטען ווען אראבגעשלייסדערט צוריק — דער ביזנעסמאן פון די וועסטערן פראווינצען. פאראן דא נאטירליך אויך אנדערע מסחר צווייגען, אבער דער ווארצעל פון וואנען דיעזע צווייגען קומען און ערנעהרען זיך — די אקסען ארום וועלכע די איבעריגע מסחרים דרעהען זיך — זיינען די תבואה און ריעל עסטייט ביזנעס. ביזנעס צו וועמענס שוועל דער סוחר ווערט מיט בייזע אויגען צוגעגעבערט און בלייבט שטעהן מיט אנגעשטרענגטע אויפגערעגטע נערווען און שטארק אויסגעשלייפטען חוש השמועה: ער בלייבט שטעהן מיט שנעל בליצענדע און ווייט און טיעף דורכדרינגענדע און אויספארשענדע בליקען; ער בלייבט שטעהן — אבער עס איז דאך ניט ריכטיג! דער ריעל עסטייט און תבואה סוחר שטעהט ניט, ער בעוועגט זיך שנעלער ווי קוועקזילבער, זיינע געהירען רוהען ניט, זיין מוח ווערט ווי דער אומרוה ניט אבגעשטעלט און ער איגנאנצען איז א לעבעדיגער צוויי פיסענדיגער סמפטין, וועלכער אנשטאט ווארפען מיט שטיינער, ווארפט ער מיט המצאות, דרעהדלעך, איופטהועכצען, „סקימס", איינפעלע, אויבער-סברות און אנדערע שארף אויסגעשליפענע מסחר קונצען.

דער דורכגעגעבערטער עבד כנעני צום ביזנעס-גטשקע. אין דער וועסט איז טויזענד מאל אנגעשטרענגטער און מעהר קאפ-דרעהער איידער דער זעלבער ביזנעס מאן, דער זעלבער עבד כנעני אין דער איסט.

ווען מען זאגט „דאס לעבען אין דער וועסט" מיינט עס ניט די ארבייט, די לאנד קאנדיציאנען, דאס אויפשטעהן און לעגען זיך, אדער די פערדיענסטען אין דער וועסט. „דאס לעבען אין דער וועסט" מיינט דעם אורשפרונג, די האנדלונגען און בעוועגונגען, דער אלטעגליכער און אויך ביזנעס טרייב פון די וועסטערנער און דער איינפלוס אונטער וועלכען זיי געפינען זיך און וועלכער נויט זיי אנצונעהמען די ווענדונג און לעבענס פארמע אין וועלכער זיי האבען זיך איינגעפאסט. און ווייסט מען עס, דאן ווייס מען אויך דעם אונטערשיעד, דעם „אנדערש" וואס שטעקט ארויס פון דעם היגען לעבען געגען דעם לעבען אין דער איסט.

די ווייט ברייטע לאנד, דער הויכער בלוי אויסגעשפרייטער הימעל, דער פון איבעראל פערשיעדענער קלימאט, די ריעזיגע ארבייט, די טרייבענדע מסחרים — דאס אליין איז א גענוגער מיטעל איבערצוקנעטען די נשמה פון א מענשען. קומט נאך דערצו א צונאב דאס „ארויפארבייטען זיך", דער „סעלף מייד מען", וועלכער מוז זיין מיט אן אנדער פסיכאלאגיע, מיט אן אנדער אנשויאונג. דאס אונצוטרויען וואס ער האט צו די ארומיגע, מאכט איהם פאר אן אנדערען און ווען אפילו נאך יאהרען לאנגע נוצען ברענגענדער ארבייט פאר דער געזעלשאפט (כאטש אזעלכער איז דא אחד מאלף) האט ער שוין גע'פועל'ט ביי זיך אהן שרעק און אפטמאל גאר ווי א חצוף צו פאדערען פאר זיך אנערקענונג. דאך קוקט ער מיט צווייפעל און מיט ווערה ארום און ארום, צי שטעלט איהם ניט איינער א צונג ארויס. די „סעלף-מייד" לייטע ווידער געבען יעדען ניי אנגעקומענעם א שטארקען שטויס און ער ווארפט זיך בלינדערהייד אויף אלע זייטען מיט אימפעט און קוראזש. דער זעלבער טהוט זיך אפשר שפעטער א כאפ, וויל זיך א בעדענק טהאן וואו ער איז איינענטליך אין דער וועלט און זיך דערמאהנען פון וואנען ארום האט זיך עס פלוצים צו איהם אזא קוראזש גענומען — אבער ווען ער וויל דאס טהאן איז שוין קיין צייט ניטא, ער ווערט שוין פון דאס ארומיגע ווי א גומענע קויל געשלייערט אט ארויף און אט אראב, ער איז שוין א מיטגליעד פון דער וועסט.

די פראפעסארען פון פילאדעלפיער אוניווערזיטעט האט זיך איינגעגעבען אויף א קינסטליכען אופן צו בעשאפען א לעבעדיגע חיה. זיי האבען אויך אויף אזא אופן בעשאפען לעבעדיגע פיש.

א. אסאווסקי.

די אידישע געשיכטע פון וויניפעג.

צוזאמענגעשטעלט לויט די ערצעהלונגען פון די ערשטע איינוואנדערער, בעשטעטיגט פון דער היסטאריקאל קאמיטע פון ספר הזהב.

11.

וואהלטהעטיגע אנשטאלטען.

ביים אונטערזוכען דעם מאטעריאל פון די פערשיעדענע וואהלטהעטיגע אנשטאלטען וועלכע האבען עקזיסטירט אין וויניפעג, שטעלט זיך ארויס אז עס וואלט גויטיג זיין צו פערנעהמען איינע קאלומס מיט בלויז נעמען פון סאסייעטיס און נעמען פון גרינדער, פרעזידענטען און אפיסערס, פיעל וויכטיגעס און בעלעהרענדעס קען מען אבער פון דעם ניט ארויסטראגען. איינס איז זיכער אז דער ערשטער טאג וואס אידען האבען בעטראטען דעם באדען פון וויניפעג איז אויך געוועזען דער ערשטער טאג פון וואהלטהעטיגקייט. דאס איז געווען „דהי אימיגראנט איד סאסייעטי" אין וועלכער עס זיינען מעהר טהעטיג געוועזען פרוי פראנקפורטער, פרוי גאלדבוים, פרוי טעפער און מר. וויקטארסאן. אין יאהר 1888 האט זיך אויך געגרינדעט א זעלבסט בילדונג פעראיין און וועלכען מר. ווידמאן איז געוועזען בעזאנדערס טהעטיג. דיזער פעראיין האט זיך געשטעלט הויכע אויפגאבען: ערקלעהרען די מיטגליעדער פערשיעדענע פראגען און פראבלעמען. דער פעראיין האט אויסגעשריבען א היבשע ביסעל ביכער העברעאישע און ענגלישע. און טאקע בלויז די ביכער וואס זיינען נאך יעצט ביי מר. ז. און דער פעראיין זיגעל אויף זיי, איז פערבליבען אלס זכר.

פון סאסייעטיס מיט עטוואס מעהר אריכת ימים איז בעוואוסט די „דר. גאסטאר סאסייעטי", געגרינדעט דעם 12טען דזשולי 1903 און וועלכע עקזיסטירט נאך ביז היינטיגען טאג, אבוואהל מיט א זעהר קליינע צאהל מיטגליעדער. דיזע סאסייעטי האט אבער געהאט יאהרען פון פיעל נוצליכער טהעטיגקייט און האט געצעהלט איהר מיטגליעדערשאפט אין די הונדערטע. דער ערשטער פרעזידענט און גרינדער פון דיזער סאסייעטי איז געוועזען מר. מ. האאיד.

אן אנדער סאסייעטי פון פיעל וויכטיגקייט איז „דהי היברו סיק בענעפיט סאסייעטי", געגרינדעט פון מר. ר. קאהן מיט א קליינער צאהל מיטגליעדער און איז איצט א גרויסער זעלבסט הילף פעראיין און צעהלט א מיטגליעדערשאפט פון איבער 200 מאן. דיזע סאסייעטי האט א צווייג סאסייעטי מיט'ן נאמען „דהי דזשואיש האל אסאסיאיישאן", וועלכע האט אויפגעבויעט דעם ערשטען אידישען טהעאטער אין סעלקירק עוועניו. אויסער דיזע זיינען בעוואוסט די „שערי צדק לײדיס איד סאסייעטי", די „ראש פנה לײדיס איד סאסייעטי" און אנדערע. אין יאהר 1911 ווערט געשאפען א געדאנק צו פעראייניגען אלע קליינע סאסייעטיס אין איין גרויסען פערבאנד.

די ערשטע אידישע צייטונג.

ענדע יאהר 1910 ווערט געשאצט די אידישע בעפעלקערונג אין 8 טויזענד נפשות און זיינען ארגאניזירט אין פאלגענדע שוהלען, סאסייעטיס און לאדזשען: שערי צדק, ראש פנה, בית ישראל הציונים, בית אברהם, בית יעקב, עדת ישורון, תפארת ישראל, חברה משניות; וואהלטהעטיגע סאסייעטיס: סענטראל רעליעף (צדקה גדולה), שערי צדק לײדיס איד, ראש פנה לײדיס איד, בית יעקב לײדיס איד, דר. גאסטאר בענעוואלענט סאסייעטי, א בראנטש ארבייטער רינג, א בראנטש בני ברית, היברו סיק בענעפיט; פארטיי פעראיינען: אגודת בני ציון, סאציאל דעמאקראטישער פעראיין און אן אנארכיסטישע גרופע. יעדע פון דיזע ארגאניזאציאנען האט שטענדיג בעדארפט עטוואס זאגען דעם ברייטען פובליקום פון זיין טהעטיגקייט, פון זיינע שטרעבונגען און אויסער מיטינגען און הענדבילס איז ניט געווען קיין איינציגער פערמיטלער צווישען דעם גרויסען עולם און די דערמאהנטע ארגאניזאציאנען. עס האט געפעהלט אן ארגאן וועלכער זאל נעהמען אויף זיך די פערמיטלונג און פיהרונג פון דיזע ארגאניזאציאנען. דער געדאנק פון גרינדען א אידישע צייטונג האט בעשעפטיגט די מוחות פון פיעלע כלל טהוער.

צו דיזער צייט האט דער בראנטש סאציאל דעמאקראטען ארויסגעבראכט פון די סטייטס א שטענדיגען רעדנער און ארגאניזאטאר מר. אב. זוסמאן, וועלכער האט איינגעזעהן די מעגליכקייט פאר א אידישע צייטונג און דעם בענעפיט וואס זיין ארגאניזאציאן וועט דערפון האבען. ער האט אנגעפאנגען צו אגיטירען אין זיין פארטיי פאר דער גרינדונג פון א צייטשריפט און צו ענדע פון 1010 בעקומט וויניפעג די ערשטע מאנאט צייטונג אין אידיש אונטער'ן נאמען „דער וויניפעגער קוריער" רעדאקטירט פון אב. זוסמאן און ארויסגעגעבען פון ברענטש ס. ד.

ג. א. מאטשעט.

זשיד.

אויס דעם רוסישען פון מ. ק.

(פארטזעצונג).

4.

מיט'ן „זשיד" האבען מיר זיך נאך אמאל בעגעגענט אין אוניווערזיטעט. מיר האבען זיך בעגעגענט ווי אלטע גוטע פריינד, חברים, שטארק צונויפגעבונדען דורך די אמאליגע איבערגעלעבטע שטורמס און דורך די שטיפערייען פון קינדהייט. אונז האט צונויפגעבונדען די אמאליגע בעקאנטשאפט. אויסער דעם האבען מיר איהם אויך ליעב געהאט ווייל ער איז געווען איינער פון די קלוגסטע און פעהיגסטע סטודענטען און ווי אין דער אמאליגער שולע איז ער אלין פערבליבען דער זעלבער, אמת'ער, גוטער און ערענטליכער „זשיד", וועלכער איז בערייט אין גאנצען צו פערגעסען אן זיך צוליעב דעם צווייטען. ער איז געווען איינער פון די אָרימסטע אין אוניווערזיטעט. נור די אָרימקייט האט איהם ניט געשטערט. ער האט זיך פיעל בעסער געלערענט איידער די רייכע וועלכע האבען געהאט פיעל לעדיגע צייט און ביכער, דאן ווען גורוויטש האט נאך בעדארפט דעם גאנצען טאג ארומלויפען אויף גראשענע אוראקען פון וואס ער האט פערדיענט אויף זיינע געמיינע, ארימע סטודענטישע בעדערפענישען. מיר האבען זיך אפט געוואונדערט פון וואנען נעהמט ער, דער דארער, שוואכער גורוויטש אזוי פיעל כח און ענערגיע צו פערדיענען זיין ברויט און אין דער זעלבער צייט זיך נאך אזוי גוט לערנען.

— דאס איז ביי מיר אזא בלוט — פלעגט ער אונז זאגען, ווען מיר האבען זיך אנגעהויבען וואונדערען איהם אין די אויגען — אין מיין גאנצער אידישער משפחה נעפינען זיך נור געמיינע, ארימע בעלי מלאכות, ארבייטער. דער עלטער זיידע, דער זיידע, דער פאטער האבען מנגל געווען און אויסגעהאדעוועט איין דור נאכ'ן אנדערען נור מיט דער נאדעל. אט די ירושה נאדעל האט מיך געמאכט אזוי.

די נאדעל איז טאקע ניט מעהר ווי א נאדעל. אבער דער מענש וואס בענוצט ארענטליך און עהרליך די נאדעל יאהרען און דורות לאנג האט עפעס אויך א ווערטה.

זיין פאטער, אזוי אויך זיין זיידע און זיין עלטער זיידע האבען קיין וועלט בעריהמטע מלחמות ניט געפיהרט, קיינעם ניט געפאנגען, קיינעם ניט אונטערטהעניג געמאכט, אויסער אמאל זיין איינען קינד וואס האט זיך שטארק צושטיפט און ניט געוואלט הערען זיין בעפעהל, זיצען שטיל און קוקען אין א ספר. דער אלטער משה, אזוי ווי אמאל זיין זיידע, האט געארבייט מיט דער נאדעל פאר'ן גאנצען בלאטיגען שטעדטיל. ער האט אלעמען בענעהט, אנהויבענדיג פון'ס אלטען גאראָדניטשי און ענדיגענדיג מיט די פראנטיכעס, די פארישניעס. פיעל, זעהר פיעל האט געארבייט די נאדעל; פיעל, זעהר פיעל האט זי געשטאכען און גענעהט, נור גענעבען האט זי זעהר ווייניג: זעהר ווייניג האט זי בעשיצט דעם שניידער'ס געזינדעל פון הונגער און פון קעלט. נור ער האט זיך קיינמאל ניט בעקלאגט אויף די איבעריגע מילער, נור שטענדיג געבעטען גאט אז עס זאל צוקומען נאך און נאך נייע. און נייע מילער זיינען טאקע צוגעקומען און משה האט זיך געפרעהט און מיט גרעסערן חשק געארבייט. געשטארבען מיט דער נאדעל. די נאדעל האט איהם גאר ווייניג גערעטעט פון ארימקייט, נור דערפאר האט זי געגעבען פיעל לעדיגע צייט דעם קאפ. און אין קאפ פלעגען פליהען פערשיעדענע געדאנקען. אט זיצט זיך משה צונויפגעדרעהט אויף זיין פיינקעל ענדיגענדיג עפעס א פיין קלייד, ער זיצט שפעט ביז האלבע נאכט, ווען דאס געזינדעל כראפעט שוין לאנג אויף די געלעגערס און עפעס וואונדערליכע, הערליכע געדאנקען קריכען און פליהען ביי איהם אין מח, פערטרייבענדיג פון איהם דעם שלאף און ניט איהם אונטער חשק צו ארבייטען.

טונקעל ליכט דער קאנעץ, די נאדעל טאנצט הין און הער; שטיל, שטיל פישטשעט און בעקלאגט זיך עפעס די שטארק אנגעצויגענע פאדים און משה טראכט, ווי גוט וואלט געווען ווען די מענשען וואלטען מעהר אפיסעל ליעב האבען איינער דעם צווייטען, ווען זיי וואלטען אלעמען גלייך שעצען, ניט פרעגענדיג וועגען זיין פאלק, זיין אמונה און זיין פערמעגען.

נאך פיעל אנדערע פערשיעדענע געדאנקען שפארען זיך איהם אין מוח, זיין קאפ איז שווער אנגעבויגען איבער דער ארבייט. נור מעהר פון אלין טראכט ער ווי צו פערהיטען זיין בכור, זיין געליעבטען זוהן דוד פון אלע צרות פונ'ם ביטערען לעבען, ווי אזוי צו רעטען איהם פון דעם בעלײדיגטען נאמען „זשיד", ווי אזוי צו מאכען אז מען זאל איהם האלטען, קוקען אויף איהם ניט ווי אויף א נידעריג בעשעפעניש, ניט מיט געלעכטער און פעראכטונג ווי מען קוקט אויף די אומגליקליכע, דערשלאגענע אידען.

— מסתמא — טראכט ער — אז איך זאל זיין א בעוואוסטער מענש, אדער כאטש א רייכער סוחר, וואלט דאס געווען אוודאי אנדערש, דוד וואלט זיך זיין דוד און מען וואלט אויף איהם געקוקט ווי אויף א מענשען. נור דוד דער זוהן פון משה דעם שניידער, וואס פאר א ווערטה וועט ער האבען? ער וועט זיין א פראסט אידעל, א „זשיד" פון וועלכען אלע וועלען אפלאכען, אבשפעטען, וועלכען מען וועט אפטמאל אויך אויסזידלען, אנקלאפען, אפטהאן א שפיצעל און אפילו ניט בעשטראפט ווערען דערפאר.

— געוועהנליך — טראכט משה ווייטער — פאר א גרויסען אקרענט מוז זיין א גרויסער ים, אויף דעם איז ער דאך אן אקרענט; נור פאר א קליין שיפעל איז גענוג א קליין טייכעל, אויף דעם איז עס דאך נור א שיפעל. ער טהוט א קרעבין און די געדאנקען שוועבען און פליהען ווייטער אין מח: פאר וואס זאל טאקע דוד ניט זיין קיין אקרענט און שווימען אין גרויסען ים? — אויב דו ביסט ניט רייך — שעפטשעט איהם דוכט זיך עפעס א שטימע — טא מאך גרויס זיין הארץ, זיין מוח, זיינע כוחות. וועט ביי איהם ניט זיין קיין רייכקייט, וועלען דערפאר ביי איהם זיין גרויסע חכמות, וויסענשאפטליכע זאכען און א שטארקער גייסט מיט א טהייערע נשמה. אלע מענשען וועלען זיך פרעהען קוקענדיג אויף איהם: ער וועט זיין א דאקטאר...

טונקעל לייכט דער קאנעץ, טרויעריג בלאזט דער ווינט אין קוימען, ווי ער בעקלאגט זיך אויף עפעס, וויינענדיג מורמעלט די שטארקע אנגעצויגענע פאדעם, שטיל אומעטום...

(פארטזעצונג פאלגט).

יהושע.

א טרוים.

(פריי אויס דעם ענגלישען).

דער פריהלינג איז דא און דאס הארץ ווערט געפאנגען פון א טיעפען בענקען — א בענקעניש נאך די גרינע פעלדער, נאך די טיעפע קיהלע וועלדער, נאך דעם זיסען פייגעל געזאנג.

ס'גלוסט זיך צו לעבען, ארומגעהן, לויפען וואו ניט איז און אומעדום. אוועקגעהן, ווייט אוועק פון דיזער דושנער, טומעלדיגער תפיסה, די פאבריק.

די העלע זונן רופט אזוי שעלמיש: „קום ארויס, איך וועל ערפרעהען דיין טרויעריג הארץ! קום זאפ זיך אן מיט ניי לעבען, פרישע ענערגיע, נייעם מוטה! די נאטור איז פריש, גרין און אזוי שעהן! קום ארויס!"

* * *

איך פערגעס ווער און וואו איך בין, לעב אין עולם הדמיון און ווער אוועקגעריסען, ווייט אוועק, פון דיזען אומעדיגען ארט...

* * *

וואס פאר א פראכטפאלע בילדער איך זעה! אָ וואונדערפול! איך באד זיך אין דער גרינער נאטור, פין ארומגערינגעלט מיט גרינע סאמעטענע פעלדער, פער'חלום'טע וועלדער, גיגאנטיש הויכע בערג.

דארט, ווייט איינער פון דעם אנדערען, זיינען די קליינע שטיבלעך אינגאנצען איינגעטונקען אין געדיכטע בעלעטערטע בוימער; א קרעפטיג זיסער גערוך פאכט אויף מיר; איך הער דאס זיסע פויגעל געזאנג; דאס דרעמלענדע מורמלען פון דעם קליינעם טייכעל.

ווי צויבערהאפט! אָ, ווי גוט! דאס הארץ קוועלט פון גליק, פער'שיכור'ט פון פרייד און בעצויבערט פון שעהנקייט

איך זעה דארט געזונדע מענער און פרויען שפאציערען ארום מיט א לוסטיגען שמייכעל אויף'ן פנים... איך בין איינער פון זיי — א לוסטיגער, א לעבעדיגער! און איך ווינש צו פערבלייבען אזוי אויף אימער און אימער. פערגעסען די גרויזאמע, לאנגווייליגע ווירקליכקייט און לעבען, זיין גליקליך — גליקליך כאטש טרוימענדיג.

* * *

אבער עס האט לאנג ניט אנגעהאלטען! — וועגען וואס טראכסטו?—האט מיין שכן געפרעגט. און דאס האט מיך פון חלום אויפגעריסען. איך האב זיך דערזעהן אומגליקליכער ווי פריהער; אראבגעדרעהט פון גרינעם הויכען בארג אין א פינסטערער נאסער תפיסה — אָ, ווי שרעקליך! נאך זיסע טרוימען איז די ווירקליכקייט טויזענד מאל שוידערהאפטער.

דאס גערויש פון די מאשינען האבען מיך בעטויבט; די לופט האט מיך גערשטיקט!

* * *

איך קוק אויף מיינע שאפ חברים — אלע בלאסע, לעבענסלאזע געבויגען איבער זייערע מאשינען, טרייבענדיג מיט די לעצטע קרעפטען.

א וועהטאג האט דורכגעשניטען מיין ברוסט: ביז ווי לאנג וועלען דיזע אויסגעמאטערטע, אויסגעמארכעוועטע נאך זיין אומשטאנד צו ארבייטען? וואס'אר א דורות וועלען זייערע קינדער צוזאמענשטעלען?

און אין מיין דמיון זעה איך א ניי בילד — א טרויעריגעס און א שמערצהאפטעס!

איך זעה: גרויסע ציממערן אין די האספיטעלער, אנגעפילט מיט מיינע ברידער און שוועסטער, קרבנות פון שקלאפעריי... איך טרייסעל זיך אב מיט האס און פעראכטונג פון אונזער טרויעריגען לעבען.

איך פיהל ווי איך וואלט צובראכען, צושמעטערט אלעס ארום מיר און אנטלויפען ווייט, ווייט פון דיזער, מיט סם אנגעפילטער תפיסה. אבער איך מוז דאך בלייבען! איך עקזיסטיר און מוז עסען, עסען און ווייטער ארבייטען.

און ניט איך אנטלויף, נור — נאך שנעלער, האסטיגער טרייב איך די מאשין, אום צו פערטויבען דעם אינערליך ברענענדען און צו פרייד און פרייהייט ריפענדען געשריי...

אלגעמיינע נייעס.

מחלוקת ביי קאטוילישע גלחים.

איינינע גלחים האבען בעשלאסען צו גרינדען א קאטוילישען קאלעדזש אין סט. דזשאהנס. האט זיך אבער אריינגעמישט דער בישאפ פון סט. הייאסינט און געגעבען א שטרענגען בעפעהל ניט צו דערוועגען זיך אזא זאך צו טהאן. די גלחים ווידער האבען ניט איינגעזעהן ווארום מען זאל זיי ניט ערלויבען צו גרינדען דעם קאלעדזש דארטען וואו זיי האבען געפונען פאר ראטהזאם. זיי האבען פראטעסטירט און זיך געווענדעט צום מאנטרעאלער ארצבישאפ. ער האט זיך ענטזאגט אריינצומישען זיך אינ'ם סכסוך. מען האט אנגעפרעגט אין רוים און פון דארטען האט מען גענטפערט אז מען מוז פאלגען וואס די בישאפס זאגען און ניט בויען. דערווייל האט דער בישאפ פון סט. הייאסינט פערבאטען די רעוואלוציאנערע גלחים צו פראווען די צערעמאניעס אין זייערע קירכען. דיזע זיינען געווארען ערצערנט איבער דעם פסק און דוקא אנגעגאנגען מיט'ן בויען דעם קאלעדזש אין סט. דזשאהנס. יעצט אבער ווען דער מאנטרעאלער ארצבישאפ האט געזעהן אז עס איז א געפאהר פאר דער קירכע זיך ניט אריינצומישען, האט ער ארויסגעשיקט בריעף וואס זיינען פארגעלעזען געווארען אין אלע קירכען פון מאנטרעאל און וועלכע ער ווארנט אז צו שיקען קינדער אין יענעם קאלעדזש ווערט פעררעכענט אלס א שווערע זינד.

קענעדער סופרים קארט געגען קאטאליקען.

דער סופרים קארט פון קענעדא האט ארויסגעגעבען זיין ענטשיידונג וועגען דער פראגע אין פראווינץ קוויבעק אויף א הייראטה וואס איז געשלאסען צווישען א קאטאליק און א פראטעסטאנט אהן א קאטוילישען גייסטליכען, איז גילטיג אין דיזער פראווינץ אדער ניט?

די קאטוילישע קירכע האט געטענהט אז אזא הייראטה איז ניט גילטיג און די קינדער וואס ווערען געבארען פון אזא פאר פאלק דארפען בעטראכט זיין אלס אונגעזעצליכע.

דער סופרים קארט, די העכסטע געריכט פון קענעדא, האט יעצט מבטל געווען די טענות פון די קאטאליקען און ענטשיידעט אז א הייראטה וואס איז געשלאסען צווישען קאטאליקען און פראטעסטאנטען אהן דער צערעמאניע פון א קאטוילישען גייסטליכען איז אויך גילטיג און די געבארענע קינדער זיינען געזעצליכע: עס איז קיין אונטערשיעד ניט פון וועמען די צערעמאניע איז געפראוועט געווארען, צי פון א פראטעסטאנטישען, צי א קאטוילישען, צי פון א אידישען גייסטליכען — אפי' זי איז נור געפראוועט געווארען.

ווי יקרות ווערט ארויסגערופען.

לויט דער „פאלקס צייטונג" איז געמאכט געווארען אן אונטערזוכונג ווי אזוי דאס קומט, דאס אין קענעדא וואו די מילך אינדוסטריע איז אזוי גוט ענטוויקעלט, זאלען מילך פראדוקטען אזוי שטייגען אין פרייז און אט וואס די אונטערזוכונג האט בעוויזען: דער יקרות אויף דיזע פראדוקטען ווערט קינסטליך ארויסגערופען דורך דעם מילך טראסט ווייל האבענדיג קאנטראל איבער דיזער אינדוסטריע, האט ער אויך א מעגליכקייט צו רעגולירען דעם אנבאט אויף'ן מארקעט און קען דעריבער בעשטימען וועלכע פרייז ער וויל. עס איז דאסזעלבע מיט אלע לעבענס מיטעל וועלכע ליגען אין די הענט פון טראסט.

אבער ווארום געפינט די רעגיערונג ניט פיר נויטיג צו שטערען דעם טראסט פון צו בערויבען דאס פאלק, אויף אזא פערברעכערישען ארט צו עקספלואטירען זיינע אינטערעסען?

א בעריכט פון קאנסטאנטינאפאל מעלדעט אז די גזירה צו פערבייטען אידען דאווגען ביי'ן דער כותל מערבי איז יעצט אנגעשאפט געווארען.

די געפונענע טאָכטער.

ראמאַן פון דר. בן גור.

נאָנץ נויארק און אויך אין איראפא איז מען יעצט פעראינטערעסירט מיט דעם שרעקליכען און געהיימניספאלען מארד פון הערמאן ראזענטהאל. מען איז חושד אז די פאליציי האט געהאלפען איהם אפצורוימען פון וועג, ווייל ער האט געוואלט ענטדעקן סודותפון דער פאליצי און פון איינינע געמבלינג און שאנד הייזער. ראזענטהאל איז יעצט טויט, אבער דר. בן גור, א גוט בעקאנטער ראמאנען שרייבער אויס נויארק האלט יעצט ביים פערפערטיגען א ראמאן פאר אונזער צייטונג „דער איד" אין וועלכען עס ווערט געשילדערט דאס לעבען פון די הייזער וועגען וועלכע הערמאן ראזענטהאל האט געוואלט אויסזאגען די סודות וואס ער ווייס.

אין דר. בן גור'ס ראמאן „די געפונענע טאכטער" וועלכע ווערט געשריבען ספעציעל פאר'ן „איד", ווערען געשילדערט פיעלע טיפען פרויען און מענער וועלכע שטעהען אין נאהענטע פערבינדונג מיט דיעזע געמבלינג און שאנד הייזער.

מיר זיינען ביז איצט געוועהנט געוועזען אז ראמאנען פון אזא אינהאלט זאלען זיין שונד מעשיות און ווייט פון ליטעראטור; דער ראמאן „די געפונענע טאכטער" איז ווייט ניט קיין שונד ראמאן. דאס איז א ריכטיג, רעאלעס בילד פון אונשולדיגע נשמות וואס פאלען אריין צו טייוואלים אין די הענט און וואס פון זיי ווערט נאכהער.

„די געפונענע טאכטער" איז אמת טאקע זעהר און זעהר שפאנענד, עס איז אבער אין דער זעלבער צייט אויך אינטערעסאנט און ווינשענסווערטה צו בעקענען זיך מיט יענע פלעצער וואס זיינען רעגולערע פאבריקען וואו מען פערדארבט מענשליכע ריינע נשמות; צארטע אונשולדיגע מיידלעך און פרויען וועלכע פאלען אהין אריין, קומען פון דארטען ארויס פערדארבענע און אויסגעלאסענע.

דר. בן גור האלט דעם ראמאן אין פערפערטיגען, מיר האבען בלויז ערהאלטען די ערשטע העלפט, די צווייטע העלפט וועט ער אונז ענדע נעקסטען מאנאט צושיקען און דאן וועלען מיר אנפאנגען צו דרוקען דעם ראמאן.

דערצעהלט וועגען דעם אייער פריינד וועלכער וועט אייך דאנקען ווען ער וועט א דאנק אייך לעזען דעם אינטערעסאנטען און שפאנענדען ראמאן.

איהר מעגט דאָס וויסען.

ווען איהר ווילט האבען אידישע קונים, מוזט איהר אימער צו זיי רעדען אין זייער שפראך, מוזט איהר מיט זיי שטעהן אין פערבינדונג און פון צייט צו צייט זיי מודיע זיין וואס פאר א נייאיגקייטען אין אייערע ביזנעס קומען פאָר. ברענגט איהר נייע וואַרע, קענט איהר לעזען בילינער, האט איהר א בעסערע ליין סחורה — אלעס מוז וויסען דער יעניגער וואס האט בדעה עפעס צו קויפען און די סוחרים, די סטארקיפערס און ביזנעס לייט דארפען דאס דעם קונה דערצעהלען.

קענט איהר דאך אבער ניט געהן צו יעדען איינעם און איהם דערצעהלען דאס וואס איהר דארפט, און אפילו דורך הענדבילס איז ניט מעשה סוחר צו לאזען וויסען די קאסטימער וועגען עטוואס, ווייל זעהר א קליינער פראצענט מענשען בעציהט זיך ערנסט צו א הענדביל. הונדערטע מענשען געבען א בליק אויף'ן הענדביל און שליידערען איהם אוועק.

אנדערש אבער איז עס ווען איהר אדווערטייזט עס דורך דער צייטונג, וועלכע ווערט געלעזט און פאטראנייזט. ווען איהר גיט אן אדווערטייזמענט אין „איד" זייט איהר זיכער צו האבען רעזאלטס.

ווען איהר מאַכט אַן אונטערנעהמונג.

מוזט איהר אדווערטייזען אין „איד", דען אונזערע לעזער זיינען לעבעדיגע מענשען און ווילען זיך אמוזירען. און אזעלכע אדווערטייזמענטס רעכנען זיך אלס קהל'שע און קאסטען בסך הכל 25, העכסטענס 30 סענט אן אינטש. דערצו געבען מיר — ווען פערלאנגט — צו יעדען אזא אדווערטייזמענט א „רייד אפ". אייער אונטערנעהמונג וועט זיכער האבען אן ערפאלג, ווען איהר וועט בעצייטענס דערפון מודיע זיין אונזערע לעזער דורך אן אדווערטייזמענט פון איינינע אינטשעס.

THE ISRAELITE

796 Main Street — Winnipeg, man.

Phone St. John 2213

540 Anderson avenue — אדער — Phone St. John 431

אָרדערס פון קאַנטרי ווערען גלייך און פינקטליך אַטענדעט.

אין די טהעאַטערס.

אין די עמפרעס.

דאָס עמפרעס טהעאַטער אַנאָנסירט איבעראַל אַז דאָס איז דאָס איינציגע פלאַץ וואוהין אַלע געהען. און דאָס איז גאַנץ ריכטיג. דען דאָס איינציגע טהעאַטער וואו מען קען זיך אַמוזירען גרויסאַרטיג איז די עמפרעס טהעאַטער וואו אַלע וואָך איז אַ רייכע פּראָגראַם פון די בעסטע אַרטיסטען אויף דער וואָדעוויל בּיהנע. דאָס עמפרעס טהעאַטער געווינט אַלע וואָך, אַלע טאָג נייע סימפּאַטייזער און פּאַטראָנייזער, דען מען ווייס איבעראַל אַז די עמפרעס בעמיהעט זיך צופריעדענצושטעלען איהרע בעזוכער אויף'ן בעסטען אופן. נעהט איין מאָל אין די עמפרעס און איהר פערבלייבט איהר שטענדיגער פּאַטראָנייזער.

אויף נעקסטע וואָך האט די עמפרעס פאַר אייך אַ זעהר רייכע פּראָגראַם. זעהט דעם אַדווערטייזמענט אין דיזער צייטונג און איהר וועט זיך איבערצייגען אין די ריכטיגקייט. אין די עמפרעס ווערט געשפּיעלט דריי מאָל טעגליך.

היבּרו אימיגריישאָן פּראָגרעסיוו סאָסייעטי אָף ווינניפּעג.

האט דעם צוועק צו העלפען דעם אימיגראנט אריינצוקומען אין לאנד און צו העלפען איהם ווען ער איז שוין אין לאנד. יעדער איד מוז זיין א מעמבער ביי אונז, ווייל יעדער איד האט פריינד אדער קרובים וואס דארפען קומען אין דעם פרייען לאנד. העלפט דעם אימיגראנט. ווערט מעמבערס אין אונזער סאסייעטי. נאך איינצעלהייטען זיך ווענדען צום סעקרעטאר ס. לערנער אין 520 רעדוואוד עוועניו אדער אין 183 אלעקסאנדער עוועניו. פהאן מיין 1173.

87)

בּרוך טשערניאַק
דער אַלטער מוכר ספרים

איז מודיע זיינע קונים אז ער האט גע־מופט פון 262 סעלקירק עוועניו קיין

288 דאָפרין עווע.

וואוהין ער האט איסגעשריבען א נייעם גרויסען סטאק פון ספרים, וויענער טליתים, שנה טובה'ס מחזורים און אלערהאנד אידישע ספרים און ביכער.

פערלאנגט גוטע פלייסיגע מענשען, מענער אדער פרויען, גוטע ווידזשעס געצאהלט צו די ריכטיגע לייט, סטעדי דזשאב. זיך ווענדען צו מר.

ב. שראַגגע
400 פּרינצעס סטריט.
פהאן סט. דזשאהן 382

B. SHRAGGE
400 Princess Street

דריוורי'ס ריידוואָוד לאַגער.

די בעסטע אין מארקעט.
געמאכט ביי די בעוואוסטע
Golden Key Brand
Aerated Waters Ale
and Stout
Winnipeg, Manitoba.

פּאַטראָנייזט אונזערע אדווערטייזערס.

לעזט און סובסקרייבט זיך

אויף

דעם איד

מיר בעטען ביי קיינעם קיין שטיצע ניט, מיר האבען דאס ניט פערלאנגט זייט די צייטונג עקזיסטירט, דאס איינציגע וואס מיר בעטען אייך יא, איז, ווערט סובסקרייבער און בעצאהלט אייער סובסקריפשאן געלד.

א דאלאר שפּיעלט ביי קיינעם קיין גרויסע ראלע ניט; א דאלאר הייסט אזוי גוט ווי צוויי סענט א וואך, און וואס פאר א ווערטה האט ביי א איד 2 סענט א וואך? ווער שמועסט ווען איהר ווייסט אז דורך אייער סובסקריפשאן געלד ווערט געשטיצט און אויפגעהאלטען א אידישע צייטונג פאר דער וועסט.

דער „איד"

איז ניט קיין פּאַרטייאישע צייטונג, זי בעלאנגט ניט צו קיין פּארטיי, זי פערלאנגט ניט קיין שטיצע פון פּארטיי געלדער. די צייטונג מוז זיין אן אונפּארטייאישע, אום אמת צו דינען די אינטערעסען פון איהרע לעזער און עס איז גאָר מעהר ווי רעכט אז די, וועלכע האבען שוין איינגעזעהען די נויטווענדיגקייט פון א אידישער צייטונג אין דער וועסט, אז די וואס פערשטעהען די נוצען וואס א אידישע אונפּארטייאישע צייטונג קען ברענגען, די אידען, זאגען מיר, דארפען דערום זיך סובסקרייבען און ווערען לעזער און פּאַטראָנייזען די צייטונג.

זינט די צייטונג עקזיסטירט שרייבען מיר דאס ערשטע מאל אזא אויפרוף. מיר האבען אימער געדענקט אז דעם אידישען לעזער דארף מען דאס ניט זאגען, אז ער קען און דארף דאס אליין פערשטעהן.

אַלע ווינניפּעגער אידען ווייסען אַז מיר וואלטען געוועהן פּערשפּארט צו שרייבען אזעלכע אויפרופען, ווען מיר זאלען געוועהן וועלען פערקויפען די צייטונג צו א פּאליטישען־פּינטעל, ווען מיר זאלען געוועהן וועלען פערקויפען די אינטערעסען פון אונזערע לעזער. מיר האבען אבער די צייטונג בעסער איינגאנצען אפּגעשטעלט און ניט געוואלט אז זי זאל רעגירט ווערען פון ארחי פרחי און דערביי זאָלען ליידען די אידישע אינטערעסען.

יעצט איז אונזער איינציגער פערלאנג און איינציגע בקשה אז די וואס ווילען די צייטונג זאל עקזיסטירען, זאלען אליין ווערען סובסקרייבער און אויך זעהען אז זייערע פריינד און בעקאנטע זאלען ווערען סובסקרייבער.

מיר, פון אונזער זייט, וועלען טהאָן אַלעס מעגליכעס אַז די צייטונג זאָל וואָס אַמאָל בעסער און שעהנער זיין. און יעצט דאַרפט איהר אויך אָנווענדען אַפּיסעל מיה און אונז העלפען אין מאַטעריעלען זינען.

ווערט סובסקרייבער, זעהט אז אייערע פריינד און בעקאנטע זאלען ווערען סובסקרייבער. סובסקריפשאן פאר א יאהר איז בלויז איין דאלאר, צוגעשיקט דורך פּאסט $1.50

איהר קענט אונז אויך פיעל העלפען דערמיט וואס איהר וועט פּאטראנייזען אונזערע אדווערטייזער און ווען איהר קויפט עפּעס ביי אונזערען אן אדווערטייזער, זאגט איהם אז איהר האט געזעהען זיין אדווערטייזמענט אין „איד". אויך דאס וועט אייך קיין געלד און קיין מיה ניט קאסטען און אונז וועט איהר דערמיט האבען געטהאן א געפעליגקייט.

וועגען פּרינטינג.

מען לעזט אפטמאל אידישע הענדבילס צונויפגעשטעלט אזוי לעכערליך און פול מיט גרייזען. די הענדבילס זיינען, ווי עס זעהט אויס, צונויפגעשטעלט פון מענשען מיט נאר א קנאפּע ידיעה אין שרייבען.

אבער די הענדבילס וואס ווערען געדרוקט און צונויפגעשטעלט אין „איד", זיינען אימער אין א שעהנער פארם אהן קיינעמיסטייקס.

איהר קענט ברענגען א הענדביל אדער אירגענד אנדערע ארבייט ווי עס איז, מיר וועלען שוין ניט ארויסלאזען קיין דבר שאינו מתוקן.

די הויפּט זאך וואס איהר דארפט געדענקען איז אז סיי פּרינטינג מיט גרייזען און סיי אהן גרייזען קאסט אייך אלץ איין געלד. מיר וועלען אייך ניט רעכנען טהייערער ווי אירגענד אנדערע פּרינטינג, צומאל נאך אפשר בילינער און דאך זייט איהר זיכער אז אייער ארבייט וועט זיין געמאכט ראיעל, פּינקטליך און מיט אן עסטעטישען געשמאק.

אדרעס:

THE ISRAELITE

796 Main Street Phone St. John 2213

מאדאם ליפצין אין וויניפעג

דאס מענעדזשמענט פון קווינס טהעאטער מאכט בעקאנט דעם פובליקום, אז דעם 13טען און 14טען אויגוסט, דינסטאג און מיטוואך אבענד, וועט די גרויסע טאלאנטפאלע קינסטלערין מאדאם קעני ליפצין אויפטרעטען אין דאס „וויניפעג טהעאטער".

דעם ערשטען אבענד שפילט זי יעקב גארדין'ס
„די יתומה".
פרייז פון 50 סענט ביז 2 דאלאר.

און דעם צווייטען אבענד שפילט זי
„די טרייע ליעבע".
טיקעטס שוין צו בעקומען ביי ב. שעפס, 401 סעלקירק עווענו, פהאן סט. דזשאהן 1490

בריעף אין רעדאקציע.

ביים פעראין „אידישע יוגענד".

1.

פאר דער לעצטער צייט איז צו בעמערקען, ווי די מעהר טהעטיגע מיטגליעדער פון פעראין „אידישע יוגענד" האמפערען זיך איבער די אויפגאבען פון פעראין. די אורזאכע איז וואס פאר דער לעצטער צייט האבען זיך אן פעראין אנגעשלאסען יונגע לייט, ווי מען זאגט, מכל המינים. יעדען ווילט זיך אויסטייטשען די שטעלונג פון פעראין צו דער אדער יענער פראגע אויף אזא אופן, אז עס זאל מעהר זיין אין אנקלאנג מיט זיין אייגענעם „אני מאמין". דער מעהר רויטער שרייט אז דער פעראין רעאקציאנירט און דער בלאסער ראדיקאל איז אין איין מורא און פחד פאר דעם סאציאליסטישען איינפלוס... דער סך הכל איז מיספערשטענדעניס און פוסטע דעבאטען. מען פערליערט דעם הויפט פאדים וועלכער קען אלעמען פעראייניגען און מען קומט צו קיין בעשלוס ניט. זעלבסטפערשטענדליך, אז דערפון ליידעט די ארבייט פון פעראיין און ווילענדיג, ניט ווילענדיג מוז די פראגע פון די אויפגאבען פון פעראיין אוועקגעשטעלט ווערען אויף'ן טאגעס ארדנונג און איין מאל פאר אלע מאל געלייזט ווערען.

פיעלע מיטגליעדער פון פעראיין מיינען אז די אויפגאבע פון פעראיין איז נאציאנאלע ארבייט אין גלות. איך דענק אז דאס איז א טעות. נאציאנאלע ארבייט אין גלות איז א צו קאלאסאלע ארבייט פאר אירגענד וועלכען איינצעלנעם פעראיין אין אלגעמיין און וויניפעגער פעראיין „אידישע יוגענד" ספעציעל. נאציאנאלע ארבייט אין גלות שליסט אין זיך איין אי די אויסבעסערונג פון דעם עקאנאמישען צושטאנד פון דעם אידישען פראלעטאריאט, אי די פראגען פון אימיגראציאן און קאלאניזאציאן, אי פאליטישע, אי קולטורעלע טהעטיגקייט אויף דער אידישער גאס. עס איז אבסאלוט אונמעגליך אז אן איינצעלנער פעראיין זאל זיין אומשטאנד ערפאלגרייך צו בעשעפטיגען זיך מיט דיזע אלע וויכטיגע פראגען פון דעם אידישען לעבען. מיר האבען אויך פיעלע חברות און חברה'לעך — ניט דערמאהנענדיג זייערע חסרונות — וועלכע „דאגה'נען" זיך וועגען אונזער עקאנאמישען און פאליטישען לעבען. דאס זיינען די יוניאנס, ארבייטער רינג, סאציאליסטישע, טעריטאריאליסטישע פארטייען א. ד. ג. דערפאר אבער האבען מיר ניט קיין איין אינסטיטוציאן, וועלכע זאל זיך זארגען וועגען דעם קולטורעלען צושטאנד פון די אידישע מאסען. די קולטורעלע ארבייט איז אזוי פערנאכלעסיגט אז מיר קענען אהן צווייפעל זאגען אז דער איד וועלכער האט ניט געגאשט עפעס קולטורעלעס ביי די גויים, איז א שטיק עם הארץ.

אין דעם זיינען געווים שולדיג אונזערע אינטעליגענטען וועלכע דערווייטערען זיך פון די אידישע מאסען און גיבען זיך ניט די מיה צו שאפען די נויטיגע אינסטיטוציאנען וועלכע זאלען אנפיהרען די קולטורעלע ארבייט. אמת, די אויבענדערמאהנטע אידישע פארטייען האבען אין זייער פראגראם א פונקט: קולטורעלע ארבייט צווישען די פראלעטארישע מאסען, אבער ער בלייבט אימער אין פראגראם...

קולטורעלע ארבייט ווידער ווערט איינגעטהיילט אין צוויי הויפט פראבלעמען וועלכע זיינען פערבונדען און אבהענגיג איינס פון דאס אנדערע. דיזע זיינען: ערציהונג פון דעם צוקונפטיגען דור און אויפקלעהרונגס ארבייט צווישען די ערוואקסענע. א שלעכט ערצויגענער דור וועט ניט זיין אומשטאנד צו בעגרייפען אונזער אויפקלעהרונג ווען ער וועט אויסוואקסען און ניט קיין אויפגעקלעהרטע עלטערען וועלען ווירקען נעגאטיוו אויף די ערציהונג פון אונזער צוקונפטיגען דור. אלזא, די אויפגאבען פון א קולטורעלען פעראיין איז צו איינשליסען אין זיין ארבייט דיביידע פראבלעמען און פעראייניגען זיי אזוי, אז זיי זאלען ברענגען געוואונשטע רעזולטאטען.

אזא קולטורעלע אינסטיטוציאן דארף זיין דער פעראין „אידישע יוגענד". נור ריין קולטורעלע ארבייט און ניט קיין אנדערע דארף זיין די אויפגאבע פון פעראיין „אידישע יוגענד".

אויף דעם דארפען און קענען זיך איינינגען אלע ערנסט דענקענדע אידישע ראדיקאלען.

א. גורעוויטש.

פאר די מאנטרעאלער סטרייקערס.

2.

ווערטהער רעדאקטאר פון „איד".

ביטע געבען פלאץ פאר פאלגענדען בעריכט: דורך דער איניציאטיווע פון פעראיין „אידישע יוגענד" זיינען אויף א קאלעקשאן זונטאג דעם 21טען יולי פאר די מאנטרעאלער סטרייקענדע שניידער געזאמעלט געווארען פאלגענדע סומען דורך פאלגענדע פערזאנען:

מיס ר. קאראטקעוויטש און מיס ד. מייזלין — $6,90; מיס מ. טשישווין און מיס פ. סימקין — $6,00; מיס א. נאלדין און פ. ניומאן — $1,15. ס"ה $14,05. הוצאות אויף בעדזשעס 65 סענט. די סומע פון $13,40 איז אבגעשיקט געווארען אין רעדאקציאן פון „פאלקסצייטונג" וועלכע וועט עס איבערגעבען צו די סטרייקער.

מיר, דערמאהנען אלע וויניפעגער ארגאניזאציאנען צו טהאן זייער חוב אין בעצוג צו די סטרייקער.

א. גורעוויטש, סעקר.

פאר די טאראנטא'ר סטרייקערס.

3.

געזאמעלט דורך ל. געיער: לואיס געלער 50 ס.; ה. קאהן, דזש. זאמפיר, סטאמפל, הערמאנס, דיי ווארקס, ה. בלומענפיעלד, ה. סאלאוואי, ה. ניימאן, בראון, וואלאך צו 25 ס.; דזש. קריסטאל 1 דאל.; דורך ס. קארק: ס. קארק 50 ס. מאטלין, ס. ל. סמיטה, פאליי צו 25 ס.

THE
Canada Financial Corporation, Ltd.
Head Office: Winnipeg.

באארד אף דירעקטארס: פרעזידענט, וואלענטין ווינקלער, מ. פ. פ.; וויס פרעזידענט און מענעדזשער דירעקטאר, דזשאן מעקייטער קאפיטאליסט; סעקרעטאר און טרעזשורער, י. א. פלעטשור, באריסטער; דר. ר. מ. סימפסאן, פרעזידענט אף אמעריקאן פאבליק העלטה אסאסיאיישאן; ב. שראגגע, מאנופעקטשורער און דר. פ. לאשאנס.

מיר אפערען איניגע אקציעס פון דיזער קאמפאניע. איינע פון די בעסטע פראפאזישאנס. די קאמפאניע וועט צאהלען א גרויסען דיווידענד. די אונטערנעהמונג איז זיכער, ראיעל און פראפיטייבל. פאר איינצעלהייטען זיך ווענדען צו

PH. NEY & CO.
222 Portage Ave. Winnipeg.
Phone main 1288

SALTZMAN & LIPSHITZ

ה. זאלצמאן, סיוויל אינזשינער, נעהמט אן צו צייכנען פערשיעדענע פלענער פון הייזער, קאטעדזשעס, בלאקס און אלערהאנד געביידעס. אויך נעהמען מיר אן קאנטראקטס אויף צו בויען אלערהאנד געביידעס. דארפט איהר עטוואס בויען? דאן קומט און בעראטה זיך מיט אונז. מיר וועלען אייך נאר ניט רעכנען דאפיר.

זאלצמאן און ליפשיץ 872 מיין סטריט
פהאן סט. דזשאהן 761

פאהרט אין קאנטרי.

ענדליך האט זיך וויניפעג דערלעבט דאס מען קען שוין ארויספאהרען פערברענגען די זומער מאנאטען, 20 מייל פון שטאדט אין א אידישען האטעל, א סטריקטלי כשר'ע קיך צו די בילינסטע פרייזען.
קיינע מאסקיטעס זיינען ניטא! די סי פי אר ברענגט אייך גלייך צום האטעל

I. Ludwick **Hotel Niverville**
Niverville, man.

די נייע ציילאן טעה

איז שוין אנגעקומען צו

אטרוביין בראדערס
390 סעלקירק עווענו
פהאן סט. דזשאן 1933

אלע אונזערע קאסטימער האבען זיך שוין איבערציינגט אין אונזערע מעסיגע פרייזען סיי אין גראסערי און סיי אין אונזער נייער ליין דרייגודס, מענס פארנישינג און שוה ווארג.

וואנצען?

אין א פאר שטונדען פערטרייב איך דורך מעכאנישע מיטלען די וואנצען פון אייער הויז אזוי דאס זיי וועלען שוין מעהר ביי אייך ניט זיין. דערויף געבען מיר א געשריבענע גאראנטיע, און ווען מען מוז א צווייטעס מאל דיזאפענקציזירען אייער הויז, מאכען מיר עס אהן געלד. לעצטען זומער האבען מיר געקלינט איבער טויזענד רומס. עסטימייטס ווערט געגעבען פריי.

The Vermin Destroying Co.
259 פריטשארד עוו. א. ז. הארטמאן, פראפ. פאן סט. דזש. 1240

Fraser, Bender and Co.

צו 5 אקער ניט ווייט פון שטאדט ווערט פערקויפט צו זעהר לייכטע פיימענטס, גוט פאר גארטען, דעירי. אין גיכען געהט דארטען דורך א קאר. זיך ווענדען צו

י. בענדער
447 Main St. Phone Main 9451

ווען איהר פאהרט קיין מט. קלעמענס מיש.

דאס בעוואוסטע מינעראל באדע פלאץ פאר רהומאטיזם און אנדערע פערשיעדענע קראנקהייטען, סטאפט אין
סאנפט'ס אפ טו דייט און סטריקטלי כשר האטעל
אין דעם שעהנסטען און בעסטען אידישען האטעל אין שטאדט, מיט אלע בעקוועמליכקייטען ווי הייסע און קאלטע וואסער אין יעדען צימער, גרויסארטיג אויסגעפארנישט און בעוואוסט אלס דאס בעסטע מעפיל הויז. די פרייזען זיינען מעסיגע. אנפראגען פינקטליך בעאנטווארטעט.

Sanft's Hotel, 30. 50. Walnut St., mt. Clemens, mich.
בעוואוסט אלס פאראדיז פון מט. קלעמענס, מישיגאן.

וואס דארפט איהר?

וואהלפייפער, פיינט, הארדווארע, אדער אירגענד וועלכען ארטיקעל פאר בילדינגס, פיינטינג און דעקארייטינג — אלעס קריגט איהר ביי

א. פיינגוד
590 Selkirk ave. Phone St. John 1951

איך האב ערהאלטען א גרויסען אויסוואהל פון פערשיעדענע
גאלדענע זייגערס, קייטען, דיימאנטענע רינגען.
אזוי אויך א גרויסען אויסוואהל גראמאפאנס און די נייעסטע רעקארדס פון די וועלט בעריהמטע זינגער, אלעס צו די בילינסטע פרייזען.
121)

A. KAPLAN
815 Main Street

טהאר און אינדיען מאטאר סייקעלס.

בייסיקלס פון $35 און מעהר
אויך ריפייר און סאנדריס
פון אלע סארטען

North End Bicycle Co.
849 MAIN ST. PHONE S. J. 633
Opposite Dufferin Avenue. (121

א פראקטישער דיפלאמירטער
בוק קיפער
ווערט געפאדערט.
זאל זיך באלד מעלדען צו דער

Dominion metal Exporting Co.
183 Alexander Ave.

דער טעלעפאן פון „איד" איז סט. דזשאהן 2213

זונטאג 28טען דיעזען מאָנאַט 1.30 נ. מ.

וועט מיט גרויס פּאַראַד און צערעמאָני געלעגט ווערען

דער קאָרנער שטיין

פון

דער נייער תלמוד תורה

איף קאָרנער פלאָרא און טשאַרלס סטריט.

דאָס איז דער פלאַן	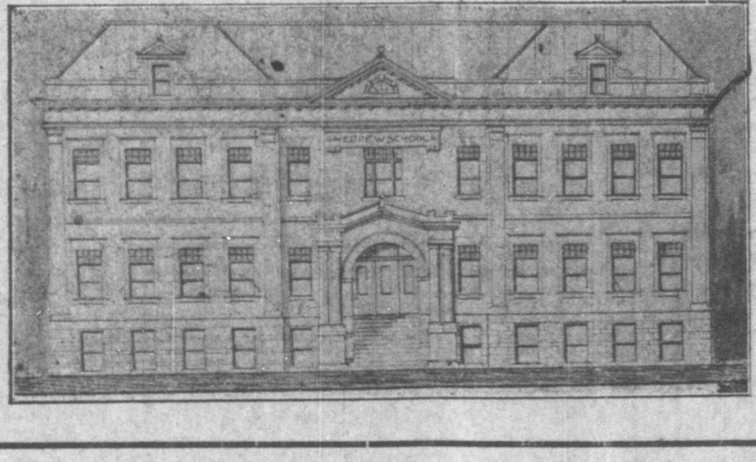	פון דער נייער ת"ת

דער רב רבי י. י. כהנאָוויטש, פּרעזידענט ר. ס. ראַבינסאָן און פּיעלע אנדערע בעוואוסטע רעדנער וועלען אדרעסירען דאָס פובליקום.

די צערעמאני וועט בעגלייטעט זיין מיט א גרויסארטיגען, פּראכטפאלען ארקעסטער מיוזיק.

די ווינקעל שטיינער וועלען פערקויפט ווערען פּער אקשען. דער וואס וועט מנדב זיין 100 דאל. וועט זיין נאמען איסגעקריצט זיין אויף א מארמארנעם טאוועל מיט גאלדענע בוכשטאבען.

די 100 דאלאר קענען איסגעצאהלט ווערען: 25 דאלאר קעש און דאס איבעריגע אויף 15 חדשים.